

# OBROUČKOVÝ ČASOPIS PRE ZÁBAVU A POUČENIE.

Zodpovedný redaktor:

**ANDREJ TRUHLÝ-SYJNIANSKY.**

Roč. VII.

Turč. Sv. Martin, 30. Septembra 1876.

Číslo 9.

## Hasič.

Obrázok z veľkomestského života.

Od *Milosl. Dumného.*

**K**to by nepoznal tahavý zvuk hasičskej potrubky? Jak v noci, tak vo dne strachuplne ona vždy zneje a jarí hasičskí sokoli jako šípy letia na miesto nešťastia. Ruchu tomuto vystupuje z ce-

sty vo veľmeste všetko.

Inakšie je to na vidieku!

Keď zábubného živlu nehoda zasiahne obce a mestecká, zaplačú zvony i vyburcujú v tuhý spánok pohrúžených smrteľníkov ku chráneniu rodných krbov. A je to i veľký rozdiel medzi hasením ohňa vo veľmeste, ustrojeným obratnými údami hasičského spolku, a na dedine alebo mestečku, kde nevycvičené v tomto ohlade obecnosť veľmi nezručne si počína; keď tu obecnosť behá bez riadu a

skladu sem a tam, všade pomáhať chcú a preca nikde výdatnej pomoci nepodajú, tu opravdový vycvičený hasič na hlas veliteľov chápe sa práce pri ohni jemu vymieranej a každý stojí na svojom mieste a všetci spolu pôsobia vydatne, tak že mnohé škody a nešťastie odstraňujú. Uznavy to i vidieky naše a

a preto všade, kde mešťanstvo naše trochu k povedomiu prišlo, pozakladaly sa popri iných užitočných i hasičské spolky. A bodaj by sa množili každodeňne! Možno, že i táto poviestka vzbudí v niektorom srdci túžbu po množení sa jich.



Peko Pavlovič.

I.

Pamätný Rákoš, na ktorom sa otcovia vlasti k snemovaniu sa schodili, dávno vypadol z chýru svojho. Teraz je on zase len tou púšťou a rovinou nevýznamnou, na ktorej roľník bez spomínania udalostí historických chladnokrevne preoráva roličku svoju, na ktorej len hajná vrán vydržiavajú snemy svoje, priletujú a odletujú, jakoby ukázat chcely, že i doby slávy vo vlasti jednej sa ukážú na čas a

zase zmiznú, a keď sa skryjú, tak sa pozdáva slavných dedov neslavným potomkom, jakoby nikdy prísť viacej nemaly, ba jakoby ani nikdy neboly bývaly.

Na tomto Rákoši, asi na pol cesty medzi Pešťou a po veľkej holbe pamätnou Cinkotou stojí krčma. Vidno hneď na prvý pohľad, že

to majetok panský. Ohradená je na vókol, a do dvora priestranného, na ktorom si ešte pre koče a kone hostí práve na prosiedku je umiestená, vedie priestranná brána. Z jednej strany krémy vedie cesta hradská do Cinkoty, z druhej strany rozprestiera sa na široko a ďaleko park, v ktorom kolkáreň, hintačky, jako i utešené prechádzky pre obecenstvo sa nachádzajú. Všetko toto je v tej dobe, do ktorej deje povestí našej padajú, vlastnosťou bohatého Seltenreicha, Nemca z Pruska do veľmesta privandrovaného, a teraz v Budínskom vodňom meste v utešenom vlastnom dome obydleného. Rozsiahlo pole, vinica, krčma, majer s parkovou zahradou prešlo na neho kúpnopredajným spôsobom od grófa, tuším Wenckheima. Majiteľ trávil leto s maličkou dcerečkou svojou, jediným to pokladom a potechou jeho smutného vdovstva, v letohrádku svojom každoročne na Rákoši.

Krému arendoval svetoznámy, chýrečný mäsiar Jurko Podhradský.

Tento Ďurko bol znamenitá, výborná chlapina. Telesne bol oborom, duševne rázu poctivého, slovenského. V dome jeho panovala štedrosť a poriadok. Chudoba ho nazývala svojim otcom a okolití dedinci práve tak jako i panstvo rado sa zastavovalo v kréme Rákošskej na nepokrstené vínko čerstvé, chutné kľbásky, šunky a udeninu. A nie len v jeho vlastnej, ale i v krémach a hostincoch blízkej Pešti mýnaly sa jeho potravné články. Ďurko bol na slovo vzatý mäsiar i hostinský. A bol mu svet na tom Rákoši! Ovce a barance, opšipané a kravy jeho pásly sa po rozsiahlom Rákoši. V šenkovni v stoliku ležala kopa srieborných peňazí, bo vtedy sa tie tržily a v izbičke pod postelou v tej truhle železnej boly plné vrecia so žltákami. Nebol to ten svet taký, jako dnes, kde sriebra a zlata nevidáť. Vtedy sa ľudia za šťastných pokladali, keď mohli za srebro a zlato banknoty zameniť a mnohý, keď sa na cestu ubierať mal, už dva týždne napred staral sa o to, jakoby srebro a zlato na banknoty zameniť mohol. Obchod Ďurkov bol rozsiahly. Čelade a tovarišov mal mnoho. A všetko toto vedela riadiť a zaopatrovať jeho driečna spoločnica života Magdalena, ktorá ráno prvá na

hlas kohúta vstávala a čelaď budila a, keď sa náležite osobne o tom presvedčila, či je všetko dobre zavreté a uzamykané, poslednia na odpočinok sa kládla. Tak sa jim všetko darilo a oni si žili spokojne, pre spolublížnych svojích, pre cirkev a národ požehnané. Cirkvi boli manželia tito veľkodušnými patrónmi a Ďurko čítal vždy slovenské noviny, podporoval mládež, a keď sa supplikant ku nemu nadaril, viem, že ho nikdy nezabudol; lebo za dva týždne držal ho u seba a traktoval deň po deň, tak že chudák vyhladovelý alumnista domnieval sa byť v siednom nebi, a keď odchodil, napísal mu Ďurko pár srieborných do knižky a zo pár padlo i do jeho vrecka. Odišúc nevedel sa chudák celou cestou až po Cinkotu dosť nadívať na tie utešené jako srieň biele šupáky a, páčte, div to divúci, keď si kapselku svoju otvoril, to našiel ešte v nej pekný kus bieleho chleba a ešte krajší kus kľbásky, čo mu štedrá ruka Ďurkovej panej, tej rozšafnej Magdaleny, ukradomky ta vložila. Ej, ale ho i požehnávali, toho Ďurka s jeho Magdalenou všetkých škôl šuhajci a už vopred upozorňovali sa supplikanti na tú milú oasu svojho obťažného putovania.

V tejto kréme Rákošskej u Ďurka býval Branko, učiac sa poctivému remeslu mäsiarskemu a posluhujúc tu i tu hostom. Otec jeho, vlastný brat Ďurkov nechal ho ešte v druhom roku života osiroteného i s matkou vo veľkej chudobe. Ku komu že by teda boli bežali oba v tomto smutnom opustenom stave, nie-li k Podhradskému na Rákoš? A on jich vďačne pritúlil. Branka vzal na učestvo a matku osadil do majera, aby tam hospodárila a pozor dávala na čeladi i na statok. Tak jim bolo dobre a náš Ďurko to neolutoval. Matka Baranková bola opaterná a robotná žena a Branko vedel rátať a hostí obsluhovať, tak že až srdce rástlo jeho dobrodincovi, keď ho videl vo dvore, okolo voziarov a v sieni vókol hostí sa otáčať. Branko mal ešte len štrnásť rokov a už sveril mu Ďurko kľúče od pivnice a peňazí.

Branko cítil sa byť šťastným na Rákoši a jako by i nie? Nechýbalo mu nič, ved mal tam tri svety. V čas ráno bol pri zabí-

janí statku, cez obed šiel si ho pozrieť ako sa pasie po lúke a po obede a večer poslúhoval hostom. Do kaštiela nosieval každodenne mäso i víno a malá Klára sa mu za to vždy pekne poďakovala a s touto deväť ročnou dcérečkou veľmožného pána Seltenreicha každý každničný deň sa zabával. Čosi tiahalo ho k tomu dievčatku a ono sa tiež rado vókol neho otáčalo. Keď Branko na lúke stádo strýkovo muštroval, kde sa vzala tu sa vzala, už ona musela byť voždy vókol neho. Neraz vychovavateľka za ňou pribehla a ju vyhrešila, neraz ju prísny otec pokarhal, ale to všetko nič nepomáhalo. Klára vedela sa voždy vyklznuť a s hovorným Brankom v tráve si posedieť — to bola jej najlepšia zábava.

A o čom si asi vyprávajú?

Tam sedia pri potoku Rákošskom, pod veľkým topolom. Klára má polné kvietky na lone a Branko hrá sa s veľkým psiskom Dunčom. Dunčo mal rád Branka i Kláru, lebo veď vždy býval v jejich spoločnosti. Jestli sa Branko s Klárou niektorý deň nevideli, nemali pokoja; a neuspokojili sa, kým aspoň cez šramky, ktoré park od zahrady krémy delily, pozdravenie, alebo ruky nedali. A keď sa sišli, to sa hrával s nimi Dunčo, hneď jednomu, hneď druhému hlavu do lona kládol a tak pozorne načúval slovám a hovorom jejich, tak na nich upreným zrakom pozeral, jakoby bol to, čo vraveli, rozumel. Branko vedel utešené povesti vyprávať, ktoré od matky bol sa naučil a Klárka sa v nich tak tešila a kochala; Klárka zase všetko rozpovedala Brankovi, čo sa každý deň učila a on, ač tiež chodil niekoľko rokov do školy, nepočul o tom, čo sa Klárka všetko naučiť musela, dosiaľ nič, aspoň nič tak zreteľne a jasne, jako mu to ona rozložila. Pravda, že ani sám Branko nepočúval svoju matku tak ochotne, jako ho počúvala povesti vypravujúceho Klárka, a ani by nebolo toho učiteľa na svete bývalo, ktorému by bol Branko tú pozornosť venoval, čo Klárke. Blahé detské časy, ktoby jich nelúbil, kto by si jich nespomínal, kto by jich na veky nemiloval!

Jedného dňa bol Branko veľmi smutným. Klárka nie len že ho nevedela potešiť, ale

ač nikdy žiadnej tajnosti pred ňou nemal, ani len to sa od neho nebola v stave dlho dozvedieť, čo ho trápi, čo suzuje. I Dunčo darmo hľadel zvedavým zrakom na smutnú tvár Brankovú.

„Snáď ta Ďurko vyhrešil?“ pýtala sa Klárka.

„Oj nie, ten je dobrý proti mne; ale práve to ma bolí, že jeho dobroty nezasluhujem!“

„Snáď sa mamka na teba nahnevala?“ vypytovala sa Klárka ďalej.

„Ani to nie, tá ma voždy rovnako lúbi, ale keby príčinu môjho smútku vedela, iste by sa ma odriekla.“

„Pre Boha, Branko, čo to za hrozné veci hovoríš. Čo si to porobil?“

„Branko smutno zklonil hlavu, plakal, mlčal a nedal sa uspokojiť.“

Konečne ho Klárka tým vyslovením, že sa srdcu ulaví, keď sa vyžaluje, k tomu dovedla, že sa jej sďoveril a srdce svoje pred nou otvoril.

Neodsudzuj, nezavrhuju ma, Klárka,“ započal Branko zpeveď svoju; „ja som zlý, bezbožný človek. Mňa tak rád má strýk Ďurko i tetka Magdalena staby svoje vlastné dieťa, a moja matka hovoríeva voždy: syn mój, tys' jediná moja potecha, jediná moja nádeja, len tebe žijem, len tebe sa ufám! Klárka moja neodsudzuj ma, nezavrhuju ma, ja som všetkej tejto lásky nehoden. Mój strýk na n ho dného sa stará, moja matka darmo sa mi ufá! Oj, ja som zlostný a bezbožný šuhaj, nezdažené dieťa. Naša čelaď je zlá. Ďurko o tom nevie a ja sa bojím poviedať, lebo som i ja nie lepším, i ja som trestu hoden. Naši tovarišia a valasi často sa večer zahrajú na karty. Mňa tiež vtiahli do toho. I hrali sa na peniaze. Keď ma volali, abych s nimi držal, voždy som sa tým vyhovoril, že peniazí nemám. Ty blázon! hovorili mi oni, veď máš peniaze pod rukou; vezni si z nich; strýk Ďurko i tak nemá detí. Bôh zná, kto to všetko imanie po jeho smrti dostane? Co bys sa s nami nezahral? Reči tejto nalakal som sa, utiekol som od zlých tovarišov a nemohol som ani spávať, vždy sa mi len s toliarami plietlo, vždy som len na karty hral a keď som vo

sne peniaze brával, vždy mal ma strýk Ďurko alebo Magdalena dopadnúť. Tak sa mi snívalo. Jedného dňa povedal mi tovariš Peter, čo sa nepríjdem zahrať, že či som taký mamlas, že sa bojím troška tých šupákov vziať a že či chcem vec majstrovi prezradiť? V prvom páde, že by som šiel za svätého do kláštora, v druhom, že ma oni pošlú na druhý svet barany pást. To ma ešte viac znepokojilo. Vyjaviť vec strýkovi bál som sa, lebo som vedel, žeby mi tovariši v spojení s čeladou ublížili. To pohrdave vyslovené slovo Petrovo, že som mamlas, keď si pár peniažkov vziať neviem, pobúrilo moju pýchu, tak že som uzavrel v sebe vykonať to a tak tovarišov o hrdinstve svojom presvedčiť. I tak som zo stolika triráz po viac srieborných desiatničkov vzal, a vždy na kartách tovarišom prehral. Oni sa s týmito neuspokojili a tu som sa presvedčil, že ma len k tomu použiť chcú, aby som peniaze kradol a prehrával. To som skoro potom zanechal a pred tovarišmi sa vyhovárал, že mi nenie možno viac brať, že stolík zapierajú. Ale hriech ma držal vo svojom osýdle. Nedalo mi to pokoja, kým som i zo železnej pod posteľou stojacej truhly viaceráz po štyri, po šesť toliarov neodcudzil. Tieto som pod lipou do zeme zakopal. Myslel som si, že si to budem odkladať a keď narastiem, že budem mať hotovú istinu. Tu mi včera napadlo, čo som videl napísané u vás na tabulke, keď som nosil víno, čo si sa ty, Klárka, učila: „Krivé nábytky zriedka užívajú dietky!!! a tu ma to bodlo, jako meč do srdca. Idem s tým predsavzätím, že peniažky vykopem a nazpät na miesto to vrátim, zkiat som jich vzal. A tu peniaze ktosi už bol vykopal; neboly tie viac tam! -- Pán Bôh mi ukázal, jaká kliatba leží na ukradnutých peniazoch a ja zasluhujem, aby ma celý svet zapovrhol. Klárka, viem, že som nehoden viac s tebou sa shovárať.“

Klárka zarmútila sa a slovila:

„Branko, to si zle urobil, že si mi o všetkom tomto ani slova nepovedal. Ja by som ti bola siedme Božie prikázanie tak vyložila, jako mne vychovavateľka. Keby si sa o tom predom mnou bol zmienil, veru bys sa toho nebol dopustil.“

„Už je darmo. To sa napraviť nedá, len to mi slúb, Klárka, že ma celkom nezavrheš.“

Klárka rozplakala sa a sľubovala Brankovi, že sa každý deň ráno i večer bude zaňho modliť, aby mu Pán Bôh veľiké hriechy odpustil, potom ale mu i to dotušila, aby pred ňou viac nič netajil, lebo jaknáhle by sa toho ešte raz dopustil, ona sama ho žaluje Ďurkovi a nikdy, nikdy viac s ním hrať sa nebude. — Divné to bolo dievča!

Na pekný teplý deň nasledovala príjemná jasná, mesačná noc. Ticho bolo po širom Rákoši, len cenganie čriedy zavznievalo rovinou, ktorému cenganie koní v sieni krémy Rákošskej nocujúcich sťa ozvenou odpovedaly. — Všetko spalo pokojne, len Branko zlým svedomím znepokojený a zvlášte, keď mu tá anjelská postava nevinnej Klárky na um zišla, nemohol oka zažmuríť. Povedomie viny jeho dávno trápilo ho, ale keď o tom i Klárke sa zjavil, tu dvojnásobný cit opanoval stisnuté srdce jeho. Bolo mu ľahšie okolo srdca, keď sa vyzpovedal a ten sľub jej, že sa ráno i večer za jeho hriech modliť bude, tak mu dobre padol, jako by sa ten ťažký kameň z prs jeho mal odvaliť. Ale zase z druhej strany opanoval ho stud pred ňou a osklivosť pred samým hriechom, pred ním samým, tak že seba samého sa hrozil a vo snách nepokojných stála Klárka nad ním hneď jako sudca prísny privolávajúci mu: prečo si to predom mnou tajil, ja by som ti bola vyložila siedmo prikázanie! . . . hneď zas jako anjel na modlitbe klačiaci za cudzie hriechy sa k Bohu modliaci. Tak bojoval ustavične a trpel.

Keď sa tak nepokojne svíjal vo svojej postielke, počul dvanásť hodín biť v susednej izbe. Jasná žiara osvietila okno. Najprv myslel, že to mesiac do okna zasvietil, ale v krátkom čase bolo počuť vo dvore hrmot a krik, že horí! V okamžení obliekol sa, pobudil celý dom a bežal von. Tu videl strašné divadlo! Letohrádok Seltenreichov stál v ohni. Keď ku nemu dobehol, videl práve domového pána zúfale von vybehnúť.

„Klára, Klára! Ratujte ľudia, moje dieťa je v plamenoch!“

Branko v okamžení bol pri pánovi i spytoval sa ho, v ktorej chyži by bola! Pán

označil chyžu a Branko zmizol v bléiacom dome. Medzitým dobehlo všetko na miesto nešťastia. Oheň musel z vnútra domu výjsť, lebo všetko dnu stálo v plameni a krov ešte len na jednej polovici domu horel.

Klára spala s vychovavateľkou svojou. — V prvom tuhom sne musel zastihnúť jich oheň, lebo keď sa prebraly, s hrôzou zbadali, že sa plameň už oknami dnu tisne a schody, ktoré viedly z jich chyžky dolu, už stály v plameni. Kričaly, počuť nebolo — i zúfale hladely obe istej smrti v úsrety. Poval práskala nad nima. I zjavil sa Janko na okne cez plameň preskočiac, a vodou, ktorú našiel v chyži, pomočil šaty Klárkine, a v náručí ju držiac po rebríku pristavenom chytro zišiel dolu, ač šaty na ňom horely. Za nimi sotva stačila vybehnúť vychovavateľka. Povala sa tamdnu hneď zospala.

Pán Seltenreich objímal uradostený svoje dieťa a s Brankom mal strýk Ďurko robotu, aby šaty horiace na ňom uhasil a rany na tele jeho opátral. Ale Branko ani najmieň nelútal tvrdiac, že ho nič nebolí — a zvlášte, keď sám otec Klárkin za ratovanie dcéry mu vrúčne ďakoval a táto sama mu rúčku podávajúc, dieky vyslovovala a ľúbo naňho pozerala, zabudol blažený na všetko, zabudol na svoj hriech, zabudol na tú vo snách sa mu zjavujúcu prísnu postavu. Klárka stála pred ním, stála, jako anjel žehnajúci mu . . . a on cítil, jako mu srdce skáče a jako mu kameň ťažký padá zo srdca . . .

Dom horel ďalej a okolostojací nič popomôcť nemohli. Tu pánovi prišlo na um, že tá strana, kde kuchyňa sa nachádzala, ešte nehorí, ale vókol plameň šlahajúci nedovoľí ratovať sa, tam nachádzajúcej sa kuchárke a čeladi. V kuchyni tej nocuvala i matka Brankova. V letohrádku mali druhého dňa včas ráno prať a tu ona vždy pomáhala a chodila k vóli tomu, aby ráno včas ráno vstať mohla, ku práci ta na noc. Tu bolo nové nebezpečie. Ďurko a Branko zúfali si, tento posledný chcel sa sám zase hodiť do plameňov, aby drahú matku ratoval, to mu ale nedovolili; lež iní dvaja smelí chlapi dali sa s ním do toho, aby tamdnu prestrašené ženštiny ratovali. S odvážením svojho vlast-

ného života podarilo sa jim ženské ratovať. Matku Brankovu napokon vyniesli z plameňov. Žila, ale jak hrozné potkalo ju nešťastie! Plameň jej vypiekol obe oči — zostala slepou.

Smutné to bolo na druhý deň ráno po-dívanie na ten shorený a sborený letohrádok pána Seltenreicha; ale storáz horšie bolo nešťastie, ktoré potkalo matku Brankovú! — A všetko toto hrozné nešťastie najvätsmi cítil ubohý Branko. S Klárkou sa musel rozlúčiť, bo tá za včas rána odcestovala do Pešti i s otcom. Smutné bolo jich lúčenie. Klárka bola jediná duša tu na púšti, ktorá mu rozumela. Teraz kto vie, či sa kedy vidia ešte a bez nej s nešťastnou temnou matkou v povedomí svojej viny ani žiť mu viac možno nebude. Dost ho Klárka tešila, že sa otec o vyliečenie úbohej matky postará, že ju hneď sebou vezme do Pešti a lekárom k ošetrovaniu oddá a že na rok zase nový, ešte krajší letohrádok vystavia a zase ta bývať prídu.

Jako vidíme, výdatná bola to potecha; ale u Branka málo mala výsledku. Žalosť jeho bola nevýslovne veľiká a oznáme mu, keď prameň jej uvážime. On si to tak v obfažnom svedomí svojom predstavoval, že všetkého tohoto nešťastia len on je príčinou. Dopusť sa veľkého hriechu a to je trest Boží, pri ktorom i nevinní Seltenreichovci ztratou letohrádku a náradia, matka jeho ztratou zraku trpeli a zastihnúť boli; ale najvätsmi je pokutovaný on, lebo je nešťastia matkinho, svojich dobrodincov príčinou a teraz mu nastáva život púšte smutný. Bôh odobral zrak matkin a bere mu zretelnicu oka jeho Kláru . . . on je ztratený na celý život. Oheň nešťastný pripravil ho o všetko blaho života a storáz horší oheň viny pálił ho na duši a na svedomí jeho.

Klárka s plačom sa s ním rozlúčila.

Kto by i nezaplakal nad nešťastným Brankom? . . .

## II.

Utešené je sriadené hasičstvo vo velmeste pod vedením grófa Edmunda Széchényho.

Hasiči sú všetko do nohy vyberaní chlapi, jako to najvyberanejšie vojsko. Stroje

majú drahocenné a výborné, ktorým treba páru hladaf. Menšie i väčšie umele ustrojené i parné sikačky, divotvorné rebriky, ktoré sa z dreveného prístroja vytočia tak, že i na tretie, štvrté poschodie dosahujú, pytle na ratovanie ľudí z domov, plachty, do nichž hasičia sami z plameňov z vážovej výšky bez úrazu sa hádžu. A ktoby vyrátal všetko? Oni majú letom strely behajúce kone, tých najspôsobilnejších a najšikovnejších kočišov, jejichž obratnosť obdivovať načíim. Po celom priestranstve veľmesta rozložené sú jich stanice, ktoré s hlavnou stanicou vniutorného mesta pri Dunaji vo farskej ulici telegraficky spojené sú; ano telegrafické spojenie je s nimi celé veľmesto Budapešť, tak že kdekolvek by vypukol oheň, telegrafické o ňom poučení, za niekoľko menšín sú na mieste nešťastia.

Nič nenie krajšieho, jako keď hasičia výjdu ku cvičbám svojim, čo sa obyčajne trikrát týždenne stáva. I tiahnu v svojej utešenej rovnošate tou, teraz už boulevardu podobnou, Kerepešskou cestou von do Rottenbillerovskej ulice, kde nachádza sa jich ohradené cvičebné miesto, na ktorom na tri poschodie z dreva vystavený dom sa nachodí. Tu spôsobní hasičia probujú svoje umenie. Pri každom cvičení byva veľiký zástup divákov prítomný. A nielen mužovia, tešiaci sa v mužskej obratnosti hasičov, i dámy obdivujúce krásu mužskú, rady sa ustanovujú na to miesto cvičby. Veď gymnastika je obľúbenou, nie len u mužov, ale i u dám a je učebným predmetom v školách dieťok obojeho pohlavia. A krajšej gymnastiky nenačíim nad tú, ktorú provodzujú hasičia.

Toho času, v ktorom povest naša jedná, všetko obdivovalo zvlášť zo strany dám jedného pekného štihlého junáka, hasiča. Kamkolvek sa len obrátil, mal obdivovateľov. Ale bol to i krásny šuhaj! Mladý, sotva ešte osemnástroční, štihlý a pritom preca mohutný mladík mal havraano-čierny kučeravý vlas, orličí nos, bystré jako truky čierne milé oči; a tá rovnošata tak mu prisvedčila a tak stála na ňom, jako by ju boli naň uliali. Mladého šuhaja s úľubou všetky zraky sprevádzaly. Celé mesto hovorilo o ňom, že je nie len najkrajší, ale aj najobratnejší a najodvážlivejší hasič

medzi všetkými. Preto, kde sa len ukázal, potkával sa s nelícenou sympatiou obecnstva. Vieme, že hasičia mávajú i po divadlách stráž, kde deň i noc trávia. Keď prišiel rad na pekného šuhaja, aby strážil v divadle, bolo celé divadelné osobníctvo pobláznené. Od primadonny až po najposlednejšiu baletovú tanečnicu všetko sa k nemu tislo, tak že keď jako hasič žiadnej roboty nemal okolo budovy divadla, bol by mal dosť ohňa hasiť, čo plápolal jemu k vôli v srdiečkach dám, keby k tomu vôlu bol mal. A on šuhaj mladý, nezkušený, nevinný, nič alebo veľmi málo tušil o tom.

V Rottenbillerovskej ulici v dome cvičby hasičov býval na stráži starý vyslúžilý vojak Rudnický, ešte i teraz jary hasič, s Rozienkou, dcérou svojou. Jeho povinnosťou bolo, miestnosť a dom v čistote držať a strážiť a na nástroje ku telocviku patriace pozor dávať. Pekná Rozienska v úzadí priestoru cvičebného opatrovala peknú zahradku a pestovala v nej utešené kvietky, tak že hasičia v lete povždy podperení sa z cvičby domov vracali; ale najkrajšie vedela Rozienska sama podperiť toho utešeného hasiča, ktorý krásou nad všetkých vynikal. Rozienska bolo šumné a veľmi príjemné dievčatko. Sám Széchényi ju bol pochválil. Mnohý rezký hasič sa s úľubou na ňu zahľadel, ale ona sa ku všetkým chladno držala, výjnuce toho spomínaného pekného mladíka. Za tým neraz i mimovoľne zaletovaly si oči jej; tomu sama ponúkala kytky, kdežto iní si jich od nej veľmi pekne prosili museli. I bystré oči hasičov to už boly zpozorovaly, že je Rozienska k jich súdruhovi nie ľahostajnou; ale že jich súdruh je jakoby z dreva a ku každej kráske ľahostajne sa chová, to tiež tajit a ani svoje podivenie nad tým ukryť nemohli. . . . Mladý hasič bol raz taký šuhaj, tvrdý jako z ocele a neprístupný jako z mramoru. Naň nemalo nič dojmu, on si žil len svojmu povolaniu a neďbal o ten svet.

Nuže jakože — šumný ten podivný hasič bol nás Branko Podhradský — sa dostal nás Branko z Rákoša do Pešti za hasiča?

Po osudnom ohni, keď mu matku odviezli do nemocnice Peštianskej a Klárka

s otcom odišla do Budína, nebolo preň stanice na Rákoši. K tomu povstala v ňom neodolateľná túžba — byť hasičom. Nešťastie ohňa predchodilo mladému jeho srdcu jako to najväčšie nešťastie a preto, jako i z druhej strany, aby svoju vinu dla možnosti dobrými skutkami napraviť mohol, stal sa hasičom; opustil drabého strýka Ďurka a to nie bez toho, aby ho z ďaleka nebol upozornil na nevernú čelaď jeho, i odišiel do Pešti. Tu bol blízko matky svojej temnej, ktorá v ústave slepých trávil smutné dni svojej staroby; tu bol blízko i Klárky, ktorú smel v Budíne tu i tu navštíviť. Sám starý Seltenreich rád sa s ním shováral. Branko bol šuhaj čítaný a vzdelaný. Sám najhlavnejší veliteľ gróf Edmund Széchény ho obľuboval a keď sa rozhodilo, že šiel niekde na vidiek hasičské

spolky organisovať, to nikdy nevydal sa na cestu bez nášho Branka.

Branko bol mladík vážny a v svojom povolani svedomitý, jemu docela zasvätený. Ale i pekne avanžiroval, tak že z toho trochu i omrzlosti mal; lebo mu starší od neho závideli. Marne sa ale závistlivci vztekali, lebo tej odvahy a síkvnosti, čo Branko, nevyvinúl z nich žiadon. Kolko životov ľudských on už oratoval, kolko záhubných požiarov odvahou svojou udusil a kolké škody od spoločných svojích odvrátil! Slovom, Branko bol na svojom mieste. I u strýka Ďurka videli sme, že bol užitočným a prospešným; ale odtiaľ zlé tovarišstvo ku zlému ho svodiace vyhnalo ho.

Ešte šíp nepokojného svedomia vždy bodal dušu jeho, ale teraz sa už ufal, že sa boj ukončí, že dojde milosti.

(Pokračovanie nasleduje.)

## Búrka na Dunaji.

Tam na Dunaji na sivej skaline  
Zosadol sokol z ďalekej výpravy,  
Žiaľ sa zo srdca jeho ťažky vine  
A z oka pohľad na Dunaj bolavý.  
Žasne nad bitím potajomnej vlny,  
Že tak zoráva Dunaja hladinu,  
Lutujúc plné junačou tri člny,  
Čo sťa labute na Dunaji plynú.  
A na vysostach neba v nočnom tichu,  
Posvieti hviezda a zas otemneje,  
I kosák — mesiac v perinôčku lichú  
Zavítý silou kradmo svetlo leje.  
Hoj, smutný sokol, či nešťastie tušíš?! —  
Nad Dunaj z neba púšťa sa čierna,  
Jakoby hviezdy s mesiacom padaly  
A víchor v desnom huku neustáva,  
Len bije vlny o pobrežné skaly.  
Jako obličaj srdcom peknej panny,  
Tak sa stratila Dunaja hladina —  
On hromu silou víchrom rozviklaný  
Svoje hranice zaznávať počína . . . . .  
V sokola smútku javené tušenia  
Prešli do dejov desnej skutočnosti:  
Člny Dunajom bez smeru sa menia,  
A na nich junač zdesená žalostí.

Jedon sa trasie pred skalou pobrežia  
A druhý cíti staroby štrbinu, —  
No, oba člny v náručí smrti bežia,  
Až v surme živlov bez stopy zahynú.  
Na člne trefom pri hodnej junači  
Vodca nadšený šetrne sa chová,  
Bohu na nebi modlitbou sa vďačí  
A ku junači tieto rečie slová:

„Bratia! na našom člne vina leží,  
Že ho tak vlna rozjedená metá.  
My v ňom, on s nami k svojmu koncu beží —  
Bez žertvy darmo volá pomoc sveta,  
Aj tak, junači! obnažte že hlavy  
A nech pokľakne vaša zperná noha,  
Nás Dunaj skoro vlnami zaplaví —  
Volajme vrúcne v spovedi na Boha.  
Sem sa do kruhu; soznajme prečiny,  
Pre ktoré jiste všetci padnúť máme,  
No, nie nevinných, lež toho, čo vinný,  
Na žertvu za mier smrťou zajšť necháme.“ —

Nastalo ticho, ticho jako v hrobe,  
Keď sa naň kameň posledný zavalí,  
Až jedon z junače v spovednej dobe  
Vodcovi prečin a hriech svoj odhalí:

„Vzťahnite na mňa, bratia, ruky svoje,  
Čiernym ručníčkom zastríte mi oči,  
Dajte na hrdlo kameňné oboje —  
A keď sa hlava závratom potočí,  
Hoďte mňa, hoďte do búrlivej vody,  
Abych v nej zašiel čo hriechov obeta,  
A vám nevinným vykvitne z nehody  
Zdar bojov svätých za svobodu sveta.“

Všetci druhovia mu protirečili:

„Ty si pre známosť kníh svätých vážený,  
Šťastný, kto vzorom tvojho žitia žije, —  
Nie ty, lež my sme hriechom obťažení,  
Ktorý svedomie naše trápi, bije.  
A keď sa reči, tvoja ľudskosť pravá,  
Nezhasný oheň za svobodu vlasti  
V povestach ludu s nadšením vypráva —  
Nepadneš v obeť za spoločné strasti!“

Junák ten ešte ďalej sa sponedá:

„Ja znám, že v dejoch otcov a prírody  
Nemáte zručnosť tú, čo mne je daná:  
Znám, že dobyť vám zlatuškej svobody  
Možnosť a vôľa na mňa odkázaná;  
I to znám, že som vždy s nadšením učil:  
Zlému vyhybať a len dobre robiť —  
Preca mňa dávný hriech s vami rozlúčil,  
Pre ktorý nutno žertve sa podrobiť . . .“

A jaký je hriech môj a tá vinna kliatby? —  
Zaznal som svojich a hral sa s otčinou,  
Odkopnul otca, matičky žehnanie,  
Brata pri bosku pohanil som slinou  
A zhabal kradmo sestrine imanie,  
I letel vo svet sťa obluda divá.  
Plač m ma nehla detva podlávená,  
Skropená potom zakúsila uiva,  
Čo zlostný človek v otčine znamená.  
A tie kostoly a pomníky sväté,  
Ktoré syn viery uctí v mene v Boha,  
Smútily mojou zpupnosťou dojaté —  
Lkala nadomnou nebeská obloha; —  
Vidíte Dunaj v jeho desnom brodu  
Jako ťažkými lomcuje vlnami,  
Jako sa vždy viac pajeď od spodu,  
Rúsajúc na dne pieskom a skalami?  
To kliatba ťažká matkou vyvolaná,  
Za prečin ťažký synom vykonaná! —  
Ach, ja sa kájam, želiem, prosím Pána,  
By zaň som slušne ja bol potrestaný.“  
A čo kajúci po vrúcej sponedi  
Za blaho ľudstva žiť i mriieť prisahá,  
Utíchla búrka, čierňava sa riedi —  
Čln bez úrazov do prístavu fahá.

*Jozef Jančo.*

## Nad Baltom.

Cestopisné obrazy.

Podáva *Juraj L. Kello.*

### IV.

#### Kodaň.

Cielom mojej cesty nebol vlastne Kodaň; lebo k tomu nemal som ani času ani dostatočných peňazí. A už kto chce veľmesto s opravdivým prospechom navštíviť, musí s jedným i s druhým môcť disponovať, ináč vidí pekné ulice i domy, i môže sa vrátiť zpät s uspokojenou myslou, jako onen Maďar od Sv. Štefanskej väže so svojou lahostajnou výpovedou: „No már láttam.“ Navštíviť chcel som Helsingborg, bo tam býval môj priateľ, statný Švéd dr. Björk. Colnej formalite musel podľahnúť i môj príručný kufríček, ponevác nás „Delphin“ zostal na južnej strane Fre-

derikshavna, bezprosredne pri samej temer „bariére“, ktorá tento od vojanského prístavu Orlogshavna delí; šajky ale do Helsingöru poťažne Helsingborgu, stávajú obyčajne v tak zvanom Novom prístave vis à vis námestiu Sv. Anny; dostop teda k nim po prístavnom nábřeží je o mnoho skorší a príhodnejší.

Colná formalita bola v okamžení odba-vená, lebo veru niekoľko bielych šiat nezavdalo príčinu k myšlienke podľudníctva. Po prestalej „quarantaine“ vystúpim do portálu, cieľom pokynutia na blízkeho nosiča, aby bral moje „batožiny“ a niesol na spomenuté miesto prístavu. I zaklope mi niekto na plece. Obzrem sa, kto to? A hľa môj milý dr. Björk stál za mnou s flegm tickým výrazom tvári.

Nosič stál ešte predo mnou, keď dr. Björk poukázal mu prstom na blízky hôtél. Šli sme za nim, i vošli do elegantného hostinca Toldbodvünhusu (Zollbudeweinhaus). Rozumie sa samo sebou, že som bol od teraz parasítom doktorovej tobôle. Nekolko makreliiek a dva poháre kávy s rumom bolo našim lacným a chutným snieďaním. Chôva v Kodani je pomerne k europejským veľmestám veľmi lacná. Obed v hôtele d'Angleterre pozostávajúci, z polievky, mäsa, rýb, divným pre nás spôsobom pripravených zemiakov, pečienky, strovy a jednej sklenice piva, stojí štyri dánske marky (72 kr. r. č.) Výhľad z blízkeho pavillonu Toldbodvünhusu na prístav Kodaňský je malebný a zvlášte cez tu, cieľom pozorovania pri- a vychodiacich lodí stojáci i cestovateľom dostupný ďalekohľad — uchvacujúci. Nemohol som sa dlho s ním rozlúčiť. Nenie div, prvýraz hľadel som veľikánskym ďalekohľadom, a obrazom veľkého morského panoráma, s jeho ostrovami, škandinavským pobrežím, a spenenie vlny krájajúcími blízkyimi i ďalekýimi, väčšími i menšími loďami, nasýtiť som sa nemohol. Konečne pretrhol moje pozorovanie dozorca, upozorniac ma, že otvára sa bariéra vojanského prístavu. Dnes počínali sa manévry štátnej tunajšej kráľovskej flotilly. Rozumie sa, že necheel som sa z tohoto k pozorovaniu najprihodnejšieho miesta rušiť; no môj priateľ upozornil ma, že dopoludnia, ba vôbec v prvé dni nenie v tom nič zaujímavého, ponevác trávi sa čas samým len rozostavovaním a zaujimaním stanovísk. Na tretí deň pri mojom návrate mal som príležitosť pozorovať za dlhší čas túto divú a preca vážnu i peknú hru námorného válečníctva. Nebolo mi to síce nové, lebo ešte predošlej jaseňi díval som sa z Doberanského prístavu na námorné manévry nemeckého lodstva; no bola to pre dialku a menší počet lodstva, holému oku len miniatúra predo mnou ležiaceho obrazu. Dojem, ktorý urobila na mňa jeho imposantnosť, opísať sa nedá. Tie vyráťané pohyby, to preháňanie, to napádanie hneď jednotlivých lodí, hneď celých collón, tá rýchlosť v dostihoch, tá obratnosť v skrúcaní, tie zručné prepadnutie a odzbrojovanie podlahnutej lodí, to

v istom poriadku sa hemženie vojska po palubách, ten dým z parníkov i strelby, to povievanie zástav, to premieňaním jich bariev lodnie telegrafovanie a kommando, pričom pre dialku nepočuješ kriku a hrnotu; slovom, všetko robí na pozorovateľa dojem povetrného zrkadlenia, alebo obrazu blízkej a preca ďalekej, mŕtvej, a preca rušiacej sa, pohybom imponujúcej faty morgany, alebo zápasiacich so sebou nemých duchov a tón zakliateho kraja čarovných povestí. Pre nás laikov je to sen skutočností!

Však prv, lež by sa pustil do podrobného opisu jednodňových skúseností, nech mi je dovolené podať malý historicko-statistický prehľad samého mesta vôbec.

Kodaň, Kopenhága, Kjöbenhavn, dnes hlavné a sídelné mesto dánskeho kráľovstva, bolo v sriedku XII. stoloťia ešte nepatrnou dedinkou rybárskou, pozostávajúcou z nízkych učadených chatríc a malého člnkového príboja, neďaleko ktorej biskup Absolon, aby vo svojich missonianárskych prácach proti nápadom divých pohanských Severáncov mal pevnú zálohu a úkryt, dal vystaviť so značným nákladom pevný hrad Axelhuus, ktorý potom daroval biskupskej kapitule v Roeskilde. Dedinka táto, ktorú Saxo Grammaticus volá „urbs Absolonica“ a ktorá neskoršie pod menom „Portus mercatorum,“ alebo i „Castrum de Hafnia,“ potom vôbec pod zkráteným „Ihavn“ prichodí, stala sa v druhej polovici, jako už zo samého jej mena vidno, prístavom i väčších kupeckých lodí; a ponevác tohoto z prvu chatrného príboja, polozenie nie len bezpečné, ale i prepotrebné bolo, stal sa z neho v krátkom čase, následkom velikej kupeckej premávky, významný pre kupectvo prístav, ktorý kam dial viac rozširoval, opravoval a okrasľoval sa. Už r. 1254 povýšená bola dedinka táto na mestečko a obdržala prvé výsady, a sto rokov neskoršie na kr. mesto, ktorého rozkvet zmáhal sa tak rapídne, že už roku 1443 vyvolil si ho kráľ Krištof za kr. sídelné mesto, ktorým až do dnes zostalo; a ač rozložené na peknej, úzkej rovine ostrovu Seelandu, bezprosredne na brehu 4 míle širokej užiny (Sund) a na úzkej, prístav s Kallebo brehom spojujúcej,

mesto od ostrova Amager deliacej zátoky, je preca pred rozvodnením pevnými násypami tak bránené, že i to najvyššie pamätané vystúpenie Baltu, nemalo pre mesto žiadnych škodných následkov. Rozpadá sa na tri časti, totiž: staré mesto s kráľovským hradom, Fridrichovo s prístavom a Christianovo na Amager. V komunálnom ohlade rozdelené je na 12 Quartierov, v cirkevnom na 9 diocesií. Má 256 väčších menších ulíc, z ktorých najživšia je ulica Öster, najkrajšie s palácami kniežat, konsulátov a vysokej šľachty sa honosiace, sú: ulica Amálie a široká. Poslednia vedie na najkrajšie námestie mesta Kongens Nytorov (Nové kráľ. námestie). Má 16 námestí. Z ohľadu strategického je mesto nie len prirodzenou polohou, ale i umele značne opevnené, násypami, múrami a priekopami ohradené, ktorých veniec končí sa krásnou i pevnou citadellou Friderikhavn, a ktorých údolia poskytnúť utešené a pôvabné prechádzky. Cez tieto vedú len štyri brány do mesta, východnia, severnia, západnia a amagerská. Vnútorne mesto počítuje 4800 domov, 162.635 obyvateľov, medzi nimi 2300 Židov, 600 katolíkov a 200 evanj. h. v. Okolie mesta z časti veľmi pekne, z časti ale marasnaté a pusto-piesočnaté, žiadnej pôvaby neposkytujúce. Vyššie brehy a výšiny sú posiate letohradmi, medzi ktorými zaujímajú prednie miesta: Frideriksberg, na pol hodinky od mesta ležiacom, celé okolie prevyšujúcom, chopci, od Fridricha IV. († 1730) vo vlaskom slohu vystaveny. V hradnom parku je vodojem pre Kodaňské vodovody; pri vchode stojaca socha Fridricha VI. od Bisena. Fredensborg (Hrad pokoja) vystavený je na pamiatku medzi Dánskom a Švédskom roku 1720 uzavretého pokoja. Frederiksberg je milá a obyčajná rezidencia Friedricha VII., r. 1859 požiarom zachvátená, teraz v nove sa stavia; Jägerspriis s nádhernou strelnicou a polovníckou zahradou.

Každý národ s istou pýchou a z nej pochodiacou prehnanosťou zpomína svoje krajinské hl. mesto a myslí, že krajšieho viac na zemi niet, ani byť nemôže, jako to, ktorého on je mešťanom. Takým je i Dán. On síce nenie tak exkluzívny jako mnohý z „grande natione,“ alebo „dicső nemzetu,“

lebo svojim až do nižších vrstiev presiaknutým porekadlom „len jedon je cisár, a to je Franc, len jedno je carské mesto a to je Viedeň,“ dopúšťa prednosť Rakúsku, ktorému vôbec dal epitheton „pekné,“ ale spolu hneď dokladá: „a len jedno je krásne mesto, a to je Kjöbenhavn.“ V mnohom ohlade má pravdu. Aspon potahom na Kodanský na Balte najväčší, najkrajší, najbezpečnejší prístav<sup>1)</sup>, v ktorom obráti sa ročite priemerne 11.000 lodí. Samé Kodanské zádľubníctvo má vyše 300 s nákladom 16.000 kupeckých tiarch<sup>2)</sup>, z ktorých 120—140 je v ústavnom spojení so Záp. Indiou, Islandom, Faröermi a Grönlandom, a obnáša asi 4000 kupeckých tiarch. Roční výkaz príchodu cudzích lodí dosahuje čisto 5600, medzi nimi priemerne nemeckých 600, anglických 250, ruských 180, fínskych 115, švédskych 170, norvéžskych 120, hollandských 60, francúzskych 40, portugalských 28 a t. d.

V Ihanseatských vojnách utrpelo mesto od r. 1428 značné škody. V XVII. storočí bolo švédskym vojskom oblahnuté a bombardované. Pripojenie sa Dánska k aliancii Švédsko-ruskej zavdalo príčinu vojny medzi Angliou a Dánskom, v ktorej r. 1801 dňa 2. apríla slavný Nelson a Parger (tam ten obiduc ostrov Amar hnal útokom na dánsku flottu od juhu, tento od severa) zlomili úplne moc válečného dánskeho loďstva, i dobyli

<sup>1)</sup> Prístav je meno všeobecné, a v každom tri miesta rozoznať nádobno. U samého brehu je príboj (Landungsplatz), ku ktorému lode vyše 9' hlbkoču nepristúpia; zádľuba (Rhede), miesto za príbojom, bližšie otvoreného mora, kde vyše 9' hlbkoču, alebo so zápalčivými látkami, prachom, dynamitom. petroleom naplnené lode čakajúce na vyprázdenie alebo odchod, zakotvené stoja; odtiaľ zadľubník = der Rheder (majiteľ väčších lodí, zadľubníctvo = Rhederei (zamestnávanie sa s námorným kupectvom); a lodiareň bezprostredne u príboju, kde stavajú sa lode; podkladky ale, na ktorých sa stavajú a dostavené z nich na vodu púšťajú, volá sa: zvržeň (Verfte), odkiaľ i celá lodiareň na krátko len = Verft.

<sup>2)</sup> Jedna kupecká tarcha (Commerzlast) = dve lodnie tonny = 4000 hamburgských funtov. Pôv.

nad ním úplného víťazstva. Roku 1807, od 2—5. sept. hnali opäť Angličania útokom na mesto. Trojdňová strelba zničila mesto temer úplne. Vyše 400 najprednejších stavísk (medzi nimi i pekný metropolitánsky chrám ríše) bolo na rupy a popol odrátené; 2000 domov značne porúchané a vyše 2000 obyvateľov našlo z väčšej čiastky v jich ssutinách svoj hrob. Prístav bol zničený, dánske loďstvo zlomené a 18 radových, 15 fregatt a na vyše 60 menších lodí stalo sa korisťou Anglie.

Bolo sedem hodín, keď sadli sme do čakajúceho na nás kapsu, ľahkého to vozíka pre dve osoby.

„Hôtel d'Angleterre,“ reče môj priateľ vozkovi a o chvíľku boli sme v jeho hospode. Prehodiac šaty, odišli sme využítkovať, na kolko možno, krátky čas nášho zabavenia.

Čo centrum dánskej, ba vôbec severnej vedeckosti a umelectva, je Kodaň bohaté mesto na zbierky, no tieto zväčša otvorené sú len medzi 11.—3. hodinou. Do tých teda čias ponevierali sme sa sem a tam po ulicach mesta. Nebolo ani to bez úžitku. Predovšetkým šli sme do botanickej, výborne sriadenej, ale nie veľkej, zahrady, ktorá otvorená býva od 8.—2. a 4.—7. hodiny. Zastúpená je tu najbohatšia flora severných krajín. Krásne vodojemy s jich bralnatými ostrovkami vókol, na ktorých rozkladajú sa skupeniny vodných bylín, od morskej obyčajnej trávy a mochu počnúc až po dlhočizný *Fucus giganteus*, rozsiahlu plovku, *Sargassum bacciferum* a rozmanité ruže, po medzi ktoré trčia tu i tu konáre vsadených Polypitov a korallov; pompósne stavané budovy pre palmy a Orchideeny sú pre oko najvábivejšie a najzanímavejšie. Exotické rastlinstvo je slabo zastúpené. Máličko severozápadne od zahrady, temer v sried mesta, leží nepravidelné síce, ale najkrajšie námestie Kongens Nytorv — kráľovské nové námestie, do ktorého ústia najkrajšie a najživšie ulice. Na sriedku vypína sa olovená socha Christiana V.

Z kráľ. nového námestia, smerom severozápadným ku citadelle, vedie „široká ulica,“ v ktorej prosriedku zahli sme na východ, i octli sme sa na veľikom, v podobe osmostranu stavanom, Fridrichovom námestí, v je-

hožto srede nachodí sa veľiká kovová socha Fridricha V., ktorú ku pocte roku 1766 zomrelému maecenovi vied a umenia asiatská kupecká spoločnosť r. 1771 postavil dala s nápisom: „Clementi pacifice artium tutori.“ Na okolo sú byty kráľovskej matky vdovy a princov, hrad „Amalia“ rečený, záležajúci zo štyroch vo francuzskom slohu odčasia Ludvika XV. staváňý, v ktorom sa majú nachodiť dve prvé práce Thorvaldsenove a numismatické i starožitné zbierky Christiana VIII. Z tejže „širokej ulice“ na západ vedie krížom cez „meštiansku, šľachtickú a princeznu ulicu, „priečna ulica kráľeny“ do krásneho a veľikého, obyvateľstvom, zvlášte ale pestunkami navštevovaného parku Ružohradu (Rosenborg-have) a k samému, v slohu tržničnom roku 1604 od Innigo Jonnesa vyvedenému, veľikými kasárňami a cvičebným vojenským námestím otočenému Ružohradu. Odtiaľto na juh, priek cez Gothsku ulicu zastali sme pred chrámom Sv. Trojice, ktorý krom niektorých epithaphij a nepatrných frescomalieb nemá nič zvláštneho. Tym ale viac pamätná je jeho 115 stóp vysoká, okrúhla hvezdáreň, na ktorú počas svobodného vchodu od 12—1. hodiny úhrnom hrnú sa navštevovatelia, pre najkrajšiu odtiaľ perspektivu na mesto i okolie. Na vrchu vystavená je veľiká zástava, ktorej spustenie v sredu a v sobotu o 12. hod. na poludnie je znakom pre upravidlenie všetkých verejných hodín mesta.

Podme len rovno universitnou ulicou, i zastaneme pred utešeným staváním, Christianom I. r. 1478 založenej, r. 1788 ohromnými fundáciami obdarenej, r. 1807 bombardovaním mesta porúchanej, r. 1810 reštaurovanej, roku ale 1836 slávnym architektom Mallingom v dnešnej krásnej forme vyvedenej university, na ktorej účinkuje prítomne 56 učbárskych síl, medzi ktorými byly a sú mená, čo si v svojom obore europejský chýr vydobyly, jako ku pr. theologovia Clausen a Martensen, historik Engelstoff, právnik Kolderup-Rosenvinge, mineralog Forchhammer, filolog a kritik Madvig, orientalist Vestergaard, a nadovšetko i v slavistike sbehly nestranný jazykozpytateľ Petersen, ktorého

a Thomsenovým zvláštnym i neunavým pôsobením, povstala roku 1825 dnes tak veľkolepú činnosť rozvíjajúca spoločnosť „severnej archeologie,“ ktorá svojim nepredpojatým bádaním roznieťla nejednu iskru, a zažla svetelka i v tmavej slovanskej starožitnosti. Jej členami sú mnohé kapacity švédskych, ruských a nemeckých univeršít. Číslo poslucháčav dosahuje 1200. Façada budovy 220 stóp dlhá okrášlená je skulptúrami od Bissena, Hausena a Hilkeru. Predsieň ozdobená je podarenými freskami od Hausena, pri schodoch stojí Apollo a Minerva z mramoru od Bissena. Osvetlenie auditorov skrze plynové širokoramenaté lustre je pompózne. Univerzitná knižnica, z ktorej pokladov v úžasnóm r. 1728 túto časťku mesta zachvátiťšom požiare málo čo ratované, zrástla do dnes na 163.000 sväzkov. Bohatá zbierka staroperuských rukopisov je opravdivým pokladom knižnice. Arnemagnianická zbierka obsahuje vyše 2000 staroseverných rukopisov, medzi nimi i niekoľko staroslavianskych a ruských, a niektoré fragmenta kodexu Pavlových listov, odpisy padajúce do VI. a VII. storočia.

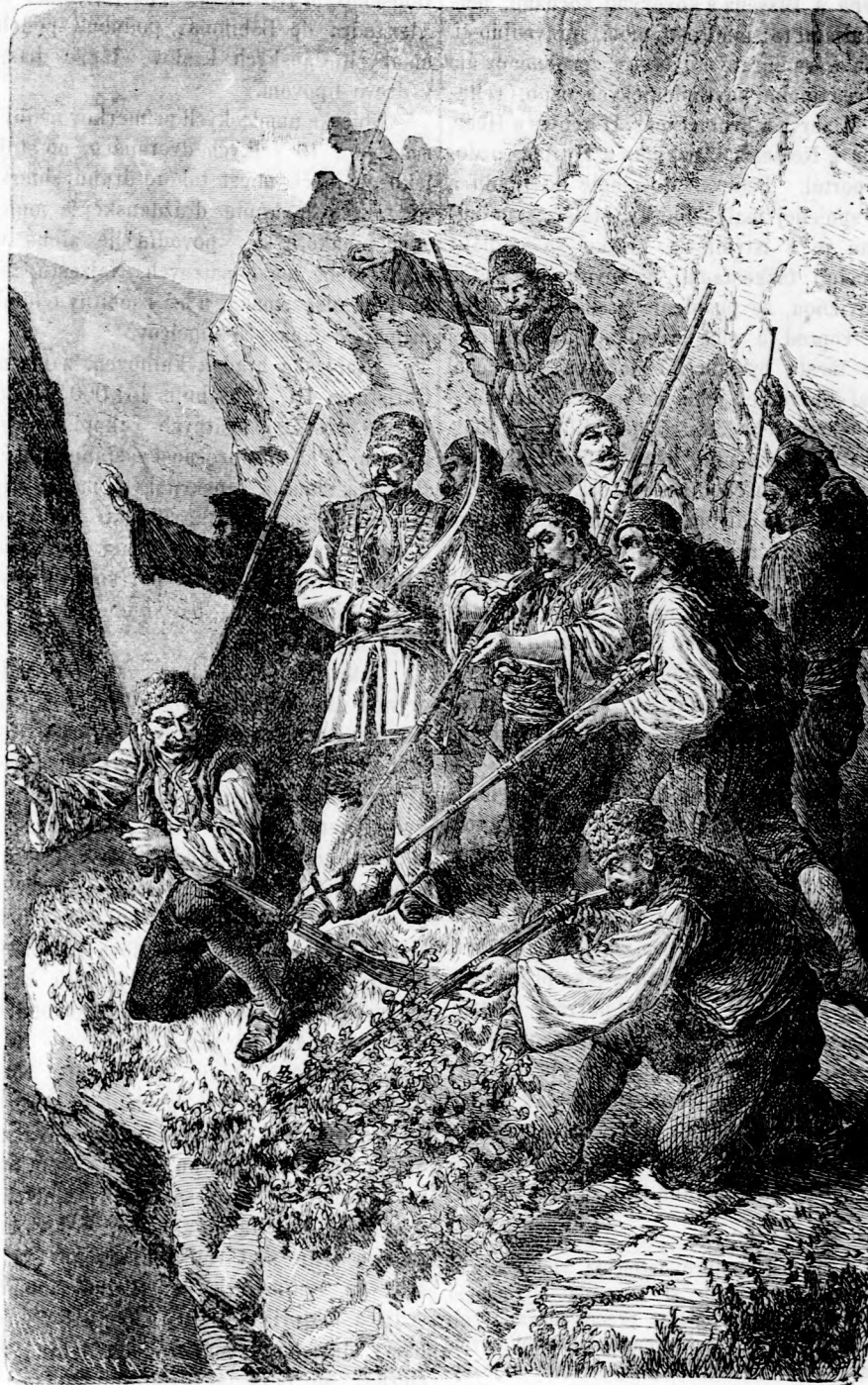
Voči university na pravej ruke je nemecký jednoduchý chrám sv. Petra, na ľavej ruke ale pamätný Vor Fruekirche (panenský chrám) metropola to mesta i ríše. Terajšie stavanie v ušľachtilom slohu renaissantnom bez obrazov a bariev vyvedol na mieste starého r. 1807 rozstrieleného, umelec Hansen. Na pravo pri vchode stojí Mojžiš s doskami zákona, pekná to rezba od Bissena. Cyklus gypsových alebo z pálenej hliny (terracotta) vonkajších reliefov z dejopisu evanjeliumov. začína sa Jánom Krstiteľom, kázajúcim slová: „Činite pokanie, lebo priblížilo sa kráľovstvo nebeské“ a končí sa na druhej strane Kristovým vzkriesením; nad hlavným portálom ale slávnostný akt Kristovho vchodu do Jeruzalema, všetko od Thorvaldsena. V samom chráme spomenutia zasluhujú rezby z mramoru v nadprirodzenej veľkosti, vyvedené dlátkom Thorvaldsenových učedníkov dla nástinu jich majstra. Krstedelnica je utešená: klačiaci anjel uchvacujúcej krásy drží v ruke veľikú mušlu, slúžiacu za vodojem. Vokół oltáru nachádza sa vzkrie-

šený Kristus s 12 apoštolmi, z ktorých Pavol je opravdivou dokonalosťou umeleckej rezby; dielo to ruky samého majstra, ostatnie len jeho dohľadu. Nad oltárom sú krásne reliefy: nesenie kríža, krst a večera Pána. — Celá vniutornosť znázorňuje človeku ideu nadzemskej svätej tišiny a robí uchvacujúci dojem, jak možno tak vysloviť, veľkolepej jednoduchosti i jednoduchej krásy a podporuje platnosť Heglovej aesthetickej zásady: „Einfachheit ist die erhabenste Schönheit.“

Mój priateľ upozornil ma, že je poljedonástej; jak teda chcem kráľ. knižnicu a Thorvaldsenové museum aspoň s jakým takým prospechom vidieť, aby som náhlil. Nuž ale veď moje dlhšie v chráme sa pobavenie nemalo zdánlive ani základu, lebo jednoduchá krása prezre sa odrazu a dojem jej ceiku i razom pocíti. Medzitým to len zdánlivá pravda lebo jednoduchá veľkoleposť pôsobí na duševnie smysly a unáša viac, lež veľkolepá jarabatosť, ktorá púta viac len smysly tela. Tam najde sa duch u ciela veľby, kde rozplynie sa v jej večnovekej harmonii, tu ale raziť si musí sám cestu, i stúpať, podliehať, i zas sa dvíhať po stupňových predsieniach ku nej, až zronený ustane, stratí sa v predsieniach, aniz dorazí k opravdovému pôžitku veľby. Nuž ale dobre, podme; veď to prirodzenosť života, aby otvoril ti na chvíľku pohľad na to, o čom len únosná deéra obraznosti, poesia, zasnívať je v stave a potom zastrel obraz záclonou i zbil fa meravou prosou skutočností.

Dobre, podme!

Máličko na lavo popri Christianom IV. vyvedenom peknom vodoskoku príjde sa na Gammel-eg Nytorv (starý a nový trh) a popri radnom dome, na jehožto príučelí skvejú sa zlaté písmeny začiatočných slov Jütlandského zákonníka z r. 1240: „Med Lov skal man Land bygge“ (zákonom sa má zpravovať krajina) prírododejepisnom museume ku kráľ. Christianohradu otočenému vokół Friedrichovým prielevom. Stavanie toto, jedno z najkrajších v Europe, v jeho terajšej forme vyvedené priam po ukrutnom požiare 1794 skrze riaditeľa staviteľstva v italo-francúzskom slohu, má v contrefaçade na hradnom námestí zdĺžinu 360 stóp a krásny od Thor-



Bulharskí povstalci.

valdsena a Bissena s kovovými sochami, personifikáciami to: múdrosti, moci, spravodnosti, zdravia a zamúranými, týmže zosobnenostiam zodpovedajúcimi mythologických osôb, reliefami: Minerva a Prometheus, Hercules a Hebe, Jupiter a Nemesis, Aeskulap a Hygiea, ozdobený portál. Penevác dovolenie do hradu a s ním spojenej malbosbierky (Maleriesamling) spojené je s istými a krátko sa oddialiť nedajúcimi ťažkosťami, menovite ale s tou ustanovizňou, že povolenie treba si vykonať dňom vopred a síce u celkom na odpornej strane mesta bývajúcего dozorcú, ponechal som si obzrenie jeho na ceste zpiatočnej. Aby ale laskavého čitateľa nenudil som s opätným sa tu pobavením, nech mi dovolené v súvisie podať tu nachodiace sa veci, jako možno mi bolo v opravdivom slova smysle len „prehnať“ cez dvorany poznačiť. Je to vôbec chyba všetkých sprievodníkov po Kodaňských zbierkach, že človeku nedajú oddychu, aby sa o veci z príručného opisu poučil a obznámil. Ale chyba tohoto prehánania leží i v tej nešťastnej ustanovizni, že žiadna temer sbierka Kodaňská nenie deňne vyše dvoch hodín otvorená.

Z hradných dvorán zasluhuje zpozmenutia zvlášte tak zvaná rytierska, ktorú zdobí Freundov a Bissenov 160 stôp dlhý relief „Raagnarök,“ (Mrak bohov), mythologickej myty severných národov o zahynutí sveta, v ktorej vyrazený je, boj bohov, jako svet spravujúcich mocí, s obrami, jako pramocami prírody, v ktorom ale tieto potvory roztrieškajúč hamujúce jich väzby zmenia sa na vlkov, prenasledujú slnko i mesiac, prehlnú všetky svetlá nebeské, zapričinia ale tým tak úžasné zemetrasenie, že puknú všetky reťazy a väzby všemiera, i pohrobia seba i všetko v strašnom chaose<sup>1)</sup> a dvorana státnej rady s Thor-

<sup>1)</sup> Časom nastupujúce zatmenia slnka a mesiaca predstavuje si severnia mythologia, jakoby slnko a mesiac prenasledované byly vlkami. Ten, ktorý prenasleduje slnko, volá sa Sköll; a ten, čo mesiac, Hati, a je synom Hrodvitniri. Týchto vlkov porodila stará žena obrov, ktorá býva v železnom háji Jarnvidr, na východnej strane hradu Midgard.

Pöv.

valdsenovým svetoznámym basreliefom: vchod Alexandra do Babilona, podobne podobizne mnohých dánskych kráľov, takže basrelief v dreve lipovom.

Sbierka umeleckých prímerkov malby uložená je v 13 veľkých dvoranách, no stojí ďaleko za iných miest tohoto druhu zbierkami. Sú to zvätsa kopie drážďanskej a mníchovskej pinakothekey; pôvodní je alebo veľmi málo, alebo len nepatrných. Najzastúpenjšia je škola nizozemská, a má osobitný oddiel pre prímerky dánskych umelcov.

Kráľovská hradná knihovňa, založená od Christiana III., obsahuje 461.000 sväzkov a 18.000 zvätsa pamätných rukopisov, medzi ktorými zvláštnu pozornosť zasluhuje takzvaná Raskská sbierka sanskritských manuskriptov. Museum severných starožitností, toto svojho spôsobu unicum, nemôhol som žiaľbohu dostihnúť otvorené. Má to byť sbierka pre históriu Skandinávie, ba vôbec pre severnie kraje najdôležitejšia.

Jako je Thorvaldsen, ktorého najslávnejších diel je Kodaň valhallou, najkrajšou okrasou umeleckého sveta, nie len Kodaňského ale vôbec dánskeho; tak jeho 1846 r. otvorené museum je nepochybné korunou všetkých sbierok mesta. Jeho stavba začala sa vedením architekta Bindesböllä r. 1837. Sloh z polovice egyptský, z polovice grécko-pompejanský dáva mu už z vonku výzor majestátnej vážnosti. Celá budova je na jedno poschodie staváňý, 220' dlhý, 120' široký a 45' vysoký, vókol štvorhranného obdĺžného dvora sa otáčajúci parallelogramm. V sried dvora, ktorého steny sú živými, rôznymi freskomalbami pokryté, nachodí sa hrob, roku 1844 24. marca zosnulého majstra a zakladateľa, malovaný barvou blodomodrou, na ktorej utešene vyberajú sa ozdoby bielych lalí a ruží. Nad portálom s piatimi vchodami, ku ktorým vedie šesť veľkých stupňov, je utešene sa vynímajúca, v štvorspražnom koči sediaca Viktoria z broncu. Symbolicky volené barvy staviska z vonku i odo dvora, žltá a čierna, sú herkulánskym slohom na veľké polia podelené, obe bočnie steny na vókol vedúcich korridorov, krášlia zanimavé obrazy etruským spôsobom v čistých farbách na

čiernu podlohu vkladané. Všetko je sklepené, bezpečné, krov medený. — Krom tak zvanej velikej Kristovej dvorany, kde uložené sú modelly reliefov a sóch pannenského kostola, má celé stavänie 42 dvorán, v prízemí 21, i v poschodí 21 a v týchto uložené sú 648 vlastnoručných diel Thorvaldsenových a jeho bohatých sbierok umeleckých a starožitných, ktoré štátu poručil. V predsieni nachodí sa medzi inšim: Poniatowský na koni, Gutenberg, Vchod Alexandra do Babilonu.

Na korridore pri predsieni sú karyatidy (zomierajúci lev), na lavom korridore Ján a Evanjelistovia, na pravom rozličné poprsiny a reliefs. Nasledujú izby v území, v ktorých každej uloženej je jedno z väčších diel Thorvaldsenových, z čiastky v mramore, z čiastky v sádrovine. Rozumie sa samo sebou, že krom týchto jest v každej dvorane viac menej prímerkov od iných umelcov. Vo vyšnom poschodí sú zväčša obrazy a náčrtky, jako i zlomky a počiatky nedokonaných diel jeho a jiných, zvlášte novších umelcov. Zo všetkých ale najzanímavejšia je dvorana 35 s egypt-

skými, 36 s gréckymi, etrurskými a rímskymi starožitnosťami, medzi ktorými pár mumii, zbroje a rozličné náčinie; 40 grécke a etrurské vásne, počnúc od vodového pohára až do najbrillantnejšej kvetovej zahradnej vásne, z čiastky v pôvodine, z čiastky v kopiach bohate zastúpené. V 41. dvorane je knihoveň, ktorá ale nepodáva žiadnej zvláštnosti, lebo zastúpená je v nej zväčša len novšia literatúra. K dokonalému, pôžitkuplnému a osožnému preštudovaniu potrebné by bolo najmenej týždeň, aby človek každý deň niečo dôkladne uložil a tak i opis jednotlivých vecí podať mohol, čo veru zvlášte pre našu ešte v puku trvajúcu vedu iste by nezaškodilo. Vôbec s opisami takýchto vecí by sa mali tí, ktorí ku tomu v jednom, lebo druhom meste príležitosť majú, prísnejšie zaneprazdňovať. Nezostáva to, keď by sa i tak zdalo, v širom obecenstve aspoň kde tu bez prajného výsledku. — No, kto ideš do podobných sbierok, nechod bez otvorenej v ruke kniže opisov; lebo ináče na chvíľku poteší sa síce oko, úžitku z toho však niet žiadneho.

## Srboslav.

Kríž a polmesiac v borbe sú tuhej,  
v divom o panstvo zápase; —  
Allah a Ježiš! zatriasa nebom,  
Zemou v tisícim ohlase.  
Pravda s nepravdou, súmrak so svetlom!  
Či zlo či dobro zvíťazí?  
Pravda nezhyne, čo hneď okujú  
Do otrockých ju refazí! —  
Kríž k nebu pne sa — chvosty sa túla —  
Znak zvieratstva dolu k zemi;  
Mesiac dol letí — hoj ale zrada  
Vztýči zase chvost zronený.  
Lev je ranený — a sila jeho  
Sužená drakom stohlavým;  
A kliatba zrady ťažká zavisla  
Nad križom Slávy blýskavým.  
Srboslav — otrok; zberba ho divá  
Vedie na dol ku Cárhradu;  
Okovy rynecia, — no hrdo otrok  
Vznáša do výše tvár bládú . . .

„Kedy-že hrdosť tá sa pokorí?“  
Tak reče Štambula krása.  
„Kedy zabudne domov, ľubicu,  
A vňadám mojim poddá sa?“  
„Hoj, kňazno sveta! darmo pluh tahá,  
Darmo ho mučia žaláre,  
Hrdý Srboslav pyšný na putá —  
Kríž sa mu skvie v plnej žiare!“  
Hrdinu muky len zocelujú,  
No krása často ukrotí.  
„Doveďte sem mi raba srbského,  
Nech pozná moc mojích očí! —  
Pred trónom kňaznej Srbín zastane;  
Blesk a krása ho zarazí;  
No tým mocnejšie v duši ožijú  
Domova, ľúbky obrazy.  
Marné sú strely tých tmavých očí,  
Daromný reči sriebrozvuk,  
Daromný niader snáh bájný, zvodný,  
Marná refaz pôvabných rúk!

Daromné vñady bujneĳ kñahyne —  
 Zrak Srbína — studený mráz;  
 Odsotí devu, čo sovriet hcela  
 V bujně ho putá svojích krás.  
 Odsotí devu drsným ramenom  
 „Preč!“ — „Ha, džaur, pyšný, prekliaty!  
 Pomsta vycedi planú krev tvoju;  
 Nespomóže križ ti svätý!“  
 I rúti naň sa sberba najatá,  
 Allah! rozlieha sa sieňou,  
 Vychytí Srbín ostrý jatagán.  
 Zvrtně sa — páč jich pod stenou!

Zarúbe, sekne — už je von dvermi,  
 Letí do svobodnej hory;  
 A britký handžár tlupy najatě  
 Trízntelov bije, morí.  
 Oblapí stĺpy Samson slovanský  
 Vehlasnej Turka državy,  
 Štyristo-ročnia rúca mečeta  
 Muzulmanom sa na hlavy.  
 Znak pravdy hore k nebu sa vztyčí:  
 Pomóž „lev z rodu Júdova;“  
 Pomóž, nad klamstvom nech že zablysne  
 Moc a pravda tvojho Slova! —

*Janko A. F.*

## FEUILLETON.

### Podivná udalosť.

Povešť od Ivana Turgenieva.

(Dokončenie.)

Budúceho dña vydržiaval sa ples v šlachtickej besede. Otec Žofin prišiel ku mne a pripomnel mi pozvanie, jaké som urobil jeho dcére. O desiatej večernej hodine stál som už v rade s ňou prosred teremu, osvieteného množstvom međených svietnikov a hotovil sa prevádzat lahunké kroky francúzskej štvorilky dla hromohlasných zvukov vojanského orchestru. Ludu sišla sa ohromná sila, najmä bolo mnoho dám a to prekrásnych; no palma prvenstva medzi nimi bola by bez všetkeho svedčila mojej dáme, keby nebolo trochu toho podivného, trochu i divého jej pohľadu. Zpozoroval som, že veľmi zriedka mihala; zretelný výraz úprimnosti v jej očiach nezastieňoval to, čo v nich bolo neobyčajného. No pôvabne pristrojená pohybovala sa vdakuplne, čo i bojzlive. Keď tančila valčík, a trochu nazad prehnúce svoju postavu, zkláňala tenkú šiju k pravému plecu, jakoby sa hcela od svojho tanečníka oddialit, veru nič vábne — mladšieho a čistejšieho nebolo možno si predstavit. Bola celá biele oblečená, s turkusovým križikom na čiernej stužke.

Poprosil som ju na mazurku a snažil sa ju rozhovorit; ale ona odpovedala málo a

neochotne, no, počúvala pozorne, s tým istým výrazom zádumčivého prekvapenia, ktoré ma pri prvom sretnutí sa s ňou zarazilo. Ani stínu koketerie pri jej mladosti, na jej zovñajšku, ani úsmevu, a tie oči ustavične a merave uprené do očí spolubesedníka — tie oči, ktoré v tom istom čase jakoby videly nečo iného, čím si iným sa zabávaly.... Jaká to podivná bytnosť! Nevedel som konečne, čím bych ju z dumania prebudil, rozochvel, i napadlo mi, rozprávat jej svoju včerajšiu príhodu.

Vypočula ma do konca s patrným účasťstvom, ale čoho som sa nikdy nenazdal, nedivila sa nad mojou rozprávku a len sa pýtala, či sa nevolá Vasil? Pripomnel som si, že ho starena pri mojej prítomnosti menovala Vasilkom.“

„Ano, menuje sa Vasil,“ odpovedal som; „snad ho znáte?“

„Žije tu jedon bohohubý človek, korého volajú Vasil,“ riekla; „pomyslela som si, či to nenie on?“

„Tu bohohubosť nepomóže,“ poznamenal som; „to je jednoduchý prosriedok magne-

tismu — skutok, veľmi zaujímavý pre lekára a prírodozpytca.“

I začal som vykladať svoje názory o tej obzvláštnej sile, ktorá menuje sa magnetizmom, o možnosti podrobenia sa vôle jedného človeka druhému atď.; no moje pravda trochu zmatené výklady, zdalo sa, že nespôsobili dojem na moju spoločnicu. Žofia počúvala zpusiac na kolená skrížené ruky s vejárcom nehybne v nich ležiacim; neihrala sa nim, ona vôbec nehybala prstami, i cítil som, že všetky moje slová odsakovali od nej ako od kameňnej sochy. Ona jich rozumela, ale mala svoje nepochybné a nevyvratné presvedčenie.

„Či nepripúšťate zázraky?“ zkríkol som.

„Zajiste, pripúšťam,“ pokojne odpovedala. „A ako by jich i nepripustiť? Či nenie rečeno v evanjeliu, že kto má vieru jako jedno zrnko horčičné, ten môže hory prenášať? Treba mať len vieru a zázraky budú.“

„Videť je, že je málo viery za nášho času,“ nadhodil som; „nenie počut mnoho o zázrakoch.“

„A preca bývajú; vy sami ste videli. Nie, nevyhynula viera v našom čase, ale základ viery . . . .“

„Základ múdrosti je strach Boží,“ pretrhol som ju v reči.

„Základ viery,“ pokračovala Žofia, nedajúc sa mylíť, „sebazaprenie . . . pokora, zníženie sa!“

„I zníženie?“ pýtal som sa.

„Ano. Hrdosť ľudská, pýcha, vysokomyslnosť, to treba vykoreniť do základov. Vy ste sa práve zmienili o vôli . . . . tú práve je treba zlomiť.“

Premeral som zrakom celú postavu mladušej devy, ktorá také slová hovorila . . . Aj, veď to detsko nežartuje! napadlo mi. Pozrel som na našich susedov v mazurke; i oni pozreli na mňa a zdalo sa jakoby moje zadivenie jich bavilo: jeden z nich sa i súciteľne na mňa usmial, jakoby chcel povedať: „No? Čo? to je slečna — podivná? Tu všetci ju za takú považujú.“

„Či ste sa pokúsili zlomiť svoju vôľu?“ obrátil som sa opäť ku Žofii.

„Kazdý je povinnen robiť to, čo sa mu pravdou byť vidí,“ odpovedala jakýmsi dogmatickým tónom.

„Dovoľte, abych sa vás opýtal,“ začal som po dlhom mlčaní, „či veríte v možnosť vyvolávať mrtvých?“

„Niet mrtvých,“ zavrtila Žofia ticho hlavou.

„Jakože? Niet?“

„Niet duší mrtvých; ony sú bezsmrtné a môžu vždy sa zjaviť, kedy sa jim zachce . . . . Ony vždy nás obkľučujú.“

„Jako? Vy tvrdíte, že na príklad podľa tam, hľa, toho zástavníka posádky s červeným nosom môže v túto minútu prebývať bezsmrtná duša?“

„Prečo nie? Slnčné svetlo osvecuje ho i jeho nos — a či slnčné svetlo nenie od Boha? A čo je zovňajšok? Čistému nenie nič nečistého! Len naiš si učiteľa, naiš vychovavateľa!“

„Ale dovoľte, dovoľte,“ vpadol som do reči, priznám sa, trochu schytrale. „Vy si prajete, učiteľa . . . . a načo je váš duchovní?“

Žofia pozrela na mňa chladne.

„Zdá sa, že sa mi chcete vysmievať. Mój duchovní otec hovorí mi, čo mi robiť treba; mne potrebné avšak takého učiteľa, ktorý by mi sám skutkom dokázal, jako sa má človek obetovať!“

Pozdvihla hlavu ku povali. Svojimi detskými lícami a tým výrazom meravej zádumčivosti, tajného, ustavičného žasnutia pripomínala mi madonu predrafaelskej doby . . . . Ja prednosť dávam madonám pozdejších.

„Čítala som kdesi,“ pokračovala neobracajúc sa ku mne a sotva rtami hýbajúc, že jakýsi veľmož kázal sa pochovať pod predsieňu chrámovú preto, aby všetci tade idúci nohama ho šliapali, po ňom stúpali . . . To, hľa, treba robiť už za živa . . . .“

„Bum! bum! tra ra-rach!“ hrmely z chóru bubny a trúby . . . . Veru taký rozhovor na bále prichodil mi veľmi výsreďným; on mimovoľne budil vo mne myšlienky . . . . povahy náboženstva úplne odporujúcej. Užil som rád pozvanie mojej dámy na jednu figuru mazurky, abych už neobnovoval naše quasi — bohoslovecké hádky.

Po štvrt hodinke priviedol som slečnu Žofiu k otcovi a asi o dva dni opustil som mesto T., a obraz devy s detskými ľavicami a nepreniknuteľnou, ba kamennou dušou, chytrou zmizol z mojej pamäti.

Minuly dva roky a obraz ten opäť vznikol predo mnou. Rozprával som sa so súdruhom, ktorý sa navrátil práve z cesty po južnom Rusku. Prežil nejaký čas v meste T. a rozprával mi všelijaké zprávy o tamojšej spoločnosti.

„A! Práve mi napadá,“ skríkol, „veď si ty tuším dobre známy s V. G. B.“

„Ano, známy.“

„A dcéru jeho, Žofiu znáš?“

„Videl som ju dvaráz.“

„Pomysli si: utiekla!“

„Jako?“

„Nuž tak. Už je tomu tri mesiace, čo bez šľaku zmizla. A podivno to, že nemôže nik povedať, s kým utiekla. Pomysli si, žiadneho dômyslu, žiadneho podozrenia! Všetkým pytačom vypovedala a držania bola najskrovejšieho. Oj sú mi to tie tiché, tie pobožné! Pravda, tiché vody brehy podmývajú. Je to hrozný škandál pre vidiek a mesto! B. si zúfa . . . A načo jej bolo treba utiecť?“

„Otec povoloval jej vo všetkom.“

„A posial ju nenašli?“

„Hovorím ti, jakoby do vody zpadla!“

O jednu bohatú nevestu na svete je menej, to je práve najošklivejšie.“

Zpráva ta veľmi ma prekvapila. Neshodovala sa nijako s tou rozpomienkou, ktorú som si o Žofii B. zachoval. No, čo všetko sa na svete teraz nestane!

V jaseňi tohože roku, zase v služobnej záležitosti, vrhol ma osud do kraja S. . . ského, ktorý, ako známo, hraničí s krajom T. . . ským. Počasie bolo daždivé a chladné; vymorené poštovné koniky sotva že vliekli môj lahunký vozík po blatnavej ceste. Jedného dňa, pamätujem sa, zvlášte zle sa mi vodilo: asi triráz uviazli sme v blate až po osy; môj pohonič každú chvíľku opúšťal jednu kolaj a šomrajúc prehánal kone do druhej; ale ani v tejto nešlo to ľahšie. Slovom, do večera

tak som sa umoril, že prijdúc na stanicu, rozhodol som sa, že prenocujem v hostinci. Vykázali mi izbu s drevenou porúchanou pohovkou, nakrivenou podlahou a obarvenými papierikami po stenách; zapáchalo v nej kvasom<sup>1)</sup>, rohožou, cesnakom, ba i terpentínom a muchy jako roje sedely všade; no možno bolo aspoň ukryt sa pred slotou; rozpršalo sa asi na štrnásť dní. Rozkázal som postaviť samovar, a sadnúc na pohovku, oddal som sa tým cestovným neradostným dumám, ktoré cestovateľom po Rusku tak veľmi dobre známe sú.

Zadumenie moje prerušené bolo ťažkým hrmotom, ktorý sa rozliehal v spoločnej izbe, od ktorej moja izba delila sa drevenou. Hrmot tento sprevádzaný bo pretržitým hlučným rachotením, podobným vleku refazí a zrazu zavznel hrubý mužský hlas:

„Požehnaj Bôh všetkých obyvateľov tohto domu. Požehnaj Bôh, požehnaj Bôh! Amen, amen, rozprchni sa!“ opakoval hlas dákosí mimoriadne a divoko pretahujúc posledniu slabiku každého slova . . .

Počul som šumné vzdychnutie a ťažké telo s tým istým rachotením zpusťilo sa na lavicu.

„Akulina! Dievčatko Božie, poď sem!“ prehovoril opäť hlas. „Pozri, jaký som nahý, jaký ubohý . . . Cha — cha — cha pfuj! Pane Bože môj, pane Bože môj!“ zaspieval hlas jako by pochádzal od speváka na chôre. „Pane Bože môj, vladár života môjho, pozri na moje zatracenie . . . O cho — cho! Cha — cha! pfuj! Ale domu tomuto požehnanie v siedmu hodinu!“

„Kto je to?“ pýtal som sa štedrej mešťanky, hostinskej, ktorá vstúpila ku mne so samovarom.

„To je, môj starký,“ odpovedala mi chytrým šepotom, „bláznivý, Boží človek! Nedávno ukázal sa na našich stranách, i nás tu ráčil navštíviť. V takej slotě! Len sa z neho, holúbka, leje. I železá by ste na ňom videli a jaké hrozné!“

„Požehnaj Bôh, požehnaj Bôh!“ ozval sa znovu hlas. „Akulina, ale Akulina! Aku-

<sup>1)</sup> Nápoj podobný nášmu pivu.

linka — premilá! Kde je náš raj? Raj náš krásny? V pustatine je náš raj... raj... A domu tomuto, na počiatku veku tohoto... radosti veľiké... o... o... o... o!“

Hlas zabručal čosi nezrozumiteľného a zrazu, hneď za zdľhavým zívnutím, opäť rozliehal sa sipavý chechtot, ktorý dral sa vždy jako nevoľne a počuť bolo po ňom omrzlé odplutie.

„Och jaj! Štefanoviča niet! To je naše nešťastie!“ jako pre seba prehovorila hostinská, zastanúc pri dverách so všetkými známami najhlbšej, najuctivejšej pozornosti. „Povie nejaké spasiteľné slovičko, a ja hlúpa žena nedovtipím sa!“

I vyšla chytró von.

V priehrade bola škára; nahol som sa k nej okom. Blázon sedel na lavici chrbtom ku mne: uzrel som len jeho ohromnú jako pivný kotôl kosmatú hlavu a široký shrbený chrbát pod zaplácanými mokrymi handrami. Pod nim, na hlinenej podlahe, kľačala chorlavá ženská v starej, tiež mokrej meštanskej jupke s tmavou šatkou, vystrčenou po samé oči. Namáhala sa ztiahnúť bôty z nôh bláznových, jej prsty zklzaly sa po zablatenej klzkej koži. Hostinská stála vedľa nej s rukama na prsach složenými a zbožne pozerala na „božieho človeka.“ On, jako drier, šomral jakési nepochopiteľné slová.

Konečne podarilo sa ženskej v jupke ztiahnúť bôty, a div že nazad neupadla; no zpatatovala sa i začala onuce bláznove rozmotávať. Na nohe ukázala sa rana... Odvrátil som sa.

„Či by sa ti nelúbilo trochu čaju, synáčok?“ ozval sa úslužný hlasok hostinskej.

„Čo myslíš!“ odpovedal blázon. „Hrieš-nemu telu lahodiť... ocho — cho! Všetky kosti mu roztrieskať... ale ona mu — čaj! Och, och, starenka poctivá, diabol je v nás mocný! Naňho hlad, naňho hlad, naňho prepasti nebeské, dažde, lejáky, ale on nič, on žijúci! Pamätaj na deň Pannenky Marie Spomocnice, a budeš mať mnoho, mnoho!“

Hostinská vzdychla si až lahunko od zadivenia.

„Len ma počuj! Všetko daj, hlavu daj, košelu daj! Nebudem ňa o ňu prosiť, ale ty

daj, daj! Preto, že Bôh vidí! Či strechu dlho rozmetať? Dal on tebe milosrdný chleba — no, sádzaj do pece! Ale on všetko vidí! Vi... i... dí... í! To oko v trojuhelníku či? povedz či?“

Hostinská prežehnala sa tajno pod šiatkou kosičkou.

„Starý nepriateľ! Di—a—mant! Di—a—mant!“ opakoval nekolikoráz blázon, škrípajúc zubami. „Starý had! Ale povstane Bôh! Povstane Bôh a rozprchnú sa vrahovia jeho! Ja všetkých mrtvých privolám! Na jeho vrahov pôjdem... Cha — cha — cha! Pfuj!“

„Či nemáte trochu olejčoka?“ ozval sa iný, sotva slyšiteľný hlas; „dajte priložiť na ranu... handričku mám čistú.“

Znovu pozrel som škárou: ženská v jupke vždy ešte sa zaoberala bolavou nohou blázna...

„Magdalena!“ pomyslel som si.

„Hneď, hneď, holubiatko,“ riekla hostinská, a vojdúc do mojej izbetky, načrela ližicou oleja z lampy pred obrazom.

„Kto ho to obsluhuje?“ opýtal som sa.

„I neviem, starký môj, kto je to; tiež sa kája, snaď za hriechy sa karhá. No, je on už ver svätým človekom!“

„Akulinuška, dieťaťko moje milé, dcéruška moja premilá,“ opakoval ustavične medzitým blázon i zaplakal.

Ženská pred nim kľačiaci pozdvihla k nemu oči svoje... Bože môj, kde som tie oči videl?

Hostinská prišla k nej s ližicou oleja. Ona dokončila svoju operáciu a vztýčiac sa z podlahy pýtala sa, či nemajú čistú komôrku a trochu sena...

„Vasilij Nikytič rád na sene odpočívá,“ hovorila.

„Jakoby sme nemali, len rozkážte,“ odpovedala hostinská; „poď len, poď, synáčok môj,“ obrátila sa k bláznovi, „obsuš sa, od-dýchni si.“

On zavzdychol, pomaličky zošuchol sa z lavice — železá jeho zarinčaly a obrátiac sa ku mne tvárou a vyhľadajúc sväté obrazy očima, začal sa prežehnávať veľkým krížom obrátenou rukou.

Poznal som ho hneď. Bol to ten istý Vasilij, ktorý mi kedysi bol ukázal môjho nebožského náčelníka.

Ťahy jeho obličaja málo sa premenily; len výraz jich ešte viacej zpodivnel, zprotivel... Dolnia časť opuchlého obličaja obrástla ježatou bradou. Otrhaný, špinavý, zdivočilý ešte viac osklivosti mi budil lež zadivenia. Prestal sa prežehnávať, no ustavične blúdil podivným zrakom svojim po kútoch, po podlahe, jakoby kohosi čakal...

„Vasile Nikytiču, ráčte,“ prehovorila klaniač sa ženská v jupke.

On naraz pohodil hlavou a obrátil sa, no zaplietol sa nohama a potočil sa. Súdružka priskočila hneď k nemu a zadržala ho pod pazuchou. Po hlase, po postave — zdala sa ešte byť mladou ženskou... jej tvár temer nebolo možno vidieť.

„Drahá Akulinuška!“ riekol ešte raz blázon jakýmsi potriasavým hlasom, a roztvoriac na široko ústa a uderiac sa päsťou do prs, zastenal hlbokým, zo dna duše vytiahlym slovom. Oba vyšli z izby za hostinskou.

Lahol som si na hrubú pohovku a dlho premýšľal som o tom, čo som videl. Mój magnetizér zbláznil sa úplne. Ha, kam ho až ztiahla tá sila, ktorú nebolo možno v dom neuznať.

Nasledujúceho rana chystal som sa na cestu. Dážď sa len lial jako včera; no nemohol som sa dlhšie tu baviť. Na tvári môjho sluhu, ktorý mi podával vodu k umývaniu, pohrával si zvláštny, zdržanlivo-posmešný úšklabok. Dobre porozumel som tomu úšklabku: on zvestoval, že môj sluha dozvedel sa nečo neobyčajného lebo i neslušného na stav panský. Videl som, že horí netrpezlivosťou, aby mi to sdělil.

„No, čo je?“ pýtal som sa konečne.

„Včerajšieho blázna ráčili ste vidieť?“ začal chytro sluha.

„Videl som ho. A čo ďalej?“

„I jeho družku?“

„Videl som ju.“

„Ona je slečna zemanského pôvodu.“

„Jako?“

„Nuž, pravdu vám hovorím. Dnes išli tadeto kupci z T., poznali ju; menovali i rodinu; len že som si nepamätaval, pane.“

Jako bleskom rozjasnilo sa mi.

„Či je tu ešte blázon, či už odišiel?“ pýtam sa.

„Neodišiel ešte, myslím. — Nedávno sedel pod bránou a robil nečo podivného, že nebolo možno pochopiť. Pochodí z rozumu; bodaj ho, vidí v tom svoj užitok.“

Mój sluha patrila do toho istého radu vzdelaných sluhov, do ktorého Ardalion.

„A slečna je s nim?“

„S nim, pane; i ona zahála.“

Vyšiel som na príschodie a uzrel blázna. Sedel na lavici pred bránou, a podopruť sa oboma dlanami, klátil sa na pravo, na ľavo so zvesenou hlavou, opravdivý divoký zver v klietke. Husté kosmy rozčechraných vlasov zahalovaly mu oči a motaly sa zo strany na stranu... Čudesné, skoro neludské mrmlanie vyrývalo sa z otvorených perní. Spolupútnička jeho umyla sa práve zo žbáňku, ktorý visel na žrdke a neprehodiac si šatku na hlavu, poberala sa k bráne po úzunkej daske, ktorá bola položená ponad hnojnicu hnojom pokrytého dvoru. Pozrel som na tú hlavu, teraz zo všetkých strán odkrytú a mimovoľne zalomil som rukami od úzasa... Predo mnou stála Žofia B.

Obrátila sa chytro a uprela na mňa svoje modré, jako driev nepohnuté, oči. Veľmi zchudla, pleť zhrubla a vzala na seba žltočervený odstien osmahlosti, nos zaostril sa a perny ostrejšie sa vyznačily. No neošpatnela; len k drievnemu zádumčivo-vyjavenému výrazu pripojilo sa iné, rozhodné, skoro surové, sosrednené vytrženie. V tvári nebolo badať už ani znaku detskosti.

Priblížil som sa k nej.

„Žofia Vladimírovna,“ zkríkol som, „či ste to vy opravdive? V tom rúchu... v tejto spoločnosti...“

Ona sa zachvela, ešte meravejšie na mňa pozrela, jako by chcela zvedieť, kto s ňou rozpráva, a neprehovoriac ani slova, vrhla sa k svojmu súdruhuvi.

„Akulinuška,“ zajachtal on, ťažko si vzdychnúc, „hriechy naše, hriechy...“

„Vasilu Nikytiču, počujte, hneď, hneď,“ hovorila ona, jednou rukou zahajúc šatku na čelo, a druhou pochytiac

blázna pod pazuchu, „poďme, Vasile Nikytiču. Tu je nebezpečno.“

„Idem maticka, idem,“ pokorne odpovedal blázon a nahnúc sa celým telom napred, vstal z lavice. „Tu len tú retiazku podviazať . . .“

Ešte raz priblížil som sa ku Žofii, pomenoval som sa a začal ju prosiť, aby ma vyslyšala, aby riekla len jedno slovíčko; upamätoval som ju na dážd, ktorý sa lial ako z vreca, poprosil som ju, aby šetrila svoje zdravie, zdravie súdruha, smienil som sa o jej otcovi . . . No, jej zmocnilo sa jakési zlé, jakési nemilosrdné oduševnenie. Nevenovala mi žiadnej pozornosti, stiskla zuby a pretržene dýchajúc, polohlasom, krátkymi, rozkazujúcimi slovami ponúkala strau-lého blázna, podpásala ho, podviazala jeho reťaze, položila mu na hlavu súkennú detskú čiapku s polámaným štítom, strčila mu palicu do ruky, prehodila si na plece batoh a vyšla s nim za bránu, na ulicu . . . Zastaviť ju nemal som práva, a nič by to nebolo i osožilo; ba na posledný môj zúfálny hlas ani sa neobrátila. Držala „Božieho človeka“ pod pazuchou i chytrou kráčala po čiernom uličnom blate a za niekoľko okamihov skrze kalnú hmlu sivého rána, skrze hustú sieť padajúceho dažďa, naostatok mihly sa predomnou obe postavy blázna a Žofie . . . Oni zašli za roh von z radu vystupujúcej chatrče a zmizli na vždy.

Vrátil som sa do izby. Trapná pochybnosť, nejistota ma opanovala. Nechápam som,

jako mohla tak dobre vychovaná, mladá, bohatá deva opovrhnuť všetkým, rodným domom, rodinou, známymi, opovrhnuť všetkými zvykmi, všetkým pohodlím života, a pre čo? Preto, aby mohla nasledovať pološialeného pobehlíka, aby stať sa mohla jeho služkou a opatrovkyňou? Ani na jedno okamženie nebolo možno ustáliť sa na myšlienke, že pôvodom takého rozhodnutia bola srdečná, čo i prevrátená náklonnosť, láska lebo náruživosť . . . Len pozreť na ošklivú postavu „Božieho človeka“ a hneď vyhcdíš si podobnú myšlienku z hlavy! Nie, Žofia ostala čistou, a jako ni raz sama riekla, pre ňu nebolo nič nečistého.“ Nechápal som počínanie Žofiino; no ja som ju neodsudzoval, jako neodsudzoval som budúce žiadne devy, ktoré tiež obetovaly všetko tomu, čo ony za pravdu držaly, v čom ony videly svoje povolanie. Pravda, nemohol som nelutovať, že Žofia šla práve touto cestou, ale odoprieť jej podivenie, rieknem skôr vážnosť, nemohol som. Nie na darmo hovorila mi o sebezaprení, o znížení seba . . . jej slová neróznily sa so skutkom. Ona hladala učiteľa a vodca, a našla ho . . . v kom? Bože na nebi! Ano, ona prinútila šliapať seba nohama . . . Neskôr dozvedel som sa, že sa konečne podarilo rodine postihuúť zablúdlú dcéru a vrátiť ju domov. No nežila doma dlho i umrela, neprehovoriac slovka s nikým.

Pokoj srdcu tvojmu, ubohá, záhadná bytnosť!

Vasil Nikytič podnes asnaď ešte baluší; železné zdravie takých ľudí prekvapuje. Snad ho padúca nemoc zklátila.

## Popelka.

Novella od *Viliama Györgyho*.

Urodzený pán Michal Rozložný vykúril už za tretiu fajočku, čo pred svojim domom na malej lavičke nepohnute sedel. A nebolo to nič neobyčajného, lebo by urodzený pán Rozložný v stave bol býval i trinásť faják na jednom posedení vypukať, pretože ona od rána do večera obyčajne len vtedy vyšla z úst

jeho, keď jiedol, pil a zival, z ktorého trojnásobného zvláštneho zamestknania prvé niekdy, to druhé už častejšie, to tretie ale najčastejšie sa zvyklo opätovať u pána urodzeného Rozložného. Už jako ispán nerád pracoval, odkedy ale nevedieť z jakej príčiny, z úradu vypadol, odtedy práve nepatril medzi

tých ľudí, čo si deň tak rozdeliť zvykli, že za osem hodín v ňom pracujú, za druhých osem hodín ale v srdce zošlachtujúcich zá-  
bavách vyrazenie hladajú; tretích osem ho-  
dín ale k zaslúženému odpočinku k nasbie-  
raniu sily k prácam zajtrajším upotrebujú.

Prečo vypadol zo služby a od malostat-  
kára, pána svojho, bol náhlo odstránený: na  
túto otázku svet to slovil, že pán išpán veru  
čosi hodne preriedil; lebo sa zo skladu, opa-  
tere jeho svereného, často mnoho pšenice  
i jačmeňa tratíť zvyklo. Sám tak svedčil  
o sebe: človek má veľmi mnoho závistníkov,  
a keď je panstvo naklonené k tomu, že na  
zlé, utrhačné jazyky očúva, tam úradníka,  
čoby priam takým poctivým bol jako tá lúč  
slnka, čo vždy rovnou cestou kráča, a čoby  
svedomite plnil svoje povinnosti, preca vy-  
ženú. Takto docela protivne v oči svetu sa  
osvedčoval náš pán urodzený. Iba sám Pán  
Boh vie, kto mal tu z tých dvoch pravdu.  
Nad všetku pochybnosť stálo to jedno, že  
pán urodzený vypadol z úradu, jaký alebo  
neprijal, alebo nedostal viac od toho času.  
Tu žil si v svojom dosť ošumelom domčoku  
z arendy a z kupčenia i s početnou svojou  
rodinou, s ktorou tiež onedlho budeme mať  
šťastie bližšie sa soznámit.

Po tretej fajke už i štvrtá ku konci sa  
chýlila, keď pán urodzený stiahnuce husté  
obočia na protejšej strane ležiacu hradskú  
pozeral, na ktorej jednom miestočku v tom  
okamžení voz pod rohožou sa objavil.

„No, konečne!“ riekol sám v sebe pán  
urodzený Michal Rozložný dosť zasmušile,  
„ale dali dlho čakať na seba.“ K hodnému  
približujúcich sa hostí prijatiu, vytriasol štvrtú  
a napchal si piatu fajku. Iné prípravy ne-  
porobil.

Voz, ktorý dva veľmi pochybnej barvy a  
len so zvláštnej milosti Božej pohybovať sa  
znajúce kone ťahali, doredikal sa asi o desať  
menšín pred ošumelý dom.

Voz, so zaprášenou, zodranou rohožou,  
s obrhanými bokami a kolomažou zamaste-  
nými kolesami slúšal celkom k tomu ošume-  
lému domu, k jeho roztrhanému slamennému  
pokrovu a opršaným stenám, k zamastenému  
obleku pána Rozložného a k jeho od napchá-

vania ustavičného fajky začiernenenému prstu;  
takže by človek v prvom okamžení bol hotový  
býval na to prisahať, že ten voz k tomuto  
domu prislúcha.

A tomu nebolo tak!

Voz ani nevtiahol do dvora, len tam von  
zastal pred domom a hneď sa z neho stará  
pani vytiahla, ktorej najprv sivé šaty, potom  
jakúsi čiernú mantillu a potom veľmi nepri-  
jemnú tvár zbadat bolo, na ktorú tvár široký,  
slamenný klobúk tiež hádzal a na ňomž na-  
zad visiaci, časom vyzlklý zelený závoj visel.

Pán Rozložný na tolko bol zdvorilým,  
že jej pomohol dolu z voza.

„Prišli ste? No pekne vítam, pekne  
vítam! Tu je i maličká?“

Tú opravdu bolo treba vyhľadať, tak bola  
v zadnom sedlisku voza pod rohožou zahra-  
baná. Jahnáhle stará pani zosadla, prišiel  
rad na ňu; taká bola ešte maličká, že ju  
museli zložiť. Mohla mať svojich päť rokov.  
V jednoduchých šatočkách, v ošumelej veľkej  
šatke bola zabalená. Na hlave mala tiež ši-  
roký slamenný klobúčik, z pod nehož dvoje  
belasých očí vykukávalo; tieto dve oči byly  
jediným predmetom svojimi vlastnosťmi,  
barvou, leskom, hlbokosťou, jemnosťou —  
na nebe poukazujúcimi. Pravou rúčkou pri-  
držovala si šatku, v ľavej mala jakýsi kúsok  
ocukrovaného koláča, čo jej bezpochyby preto  
dali, aby sa po ceste nim bavila, lebo z tvári  
starej panej bolo možno čítať, žeby nebola  
spôsobná bývala k tomu, aby úlohu bavi-  
telky so zvláštnou radostou bola vzala na  
seba. —

Keď už i malé dievča z voza zišlo, stará  
pani ťiahla tučnou rukou pod sedlidlo vozíka  
a malú príručnú tašku z neho vytiahla.

„Batožina Betkina,“ riekla a rozkazu-  
júcim pohľadom odovzdala ju Rozložnému,  
aby ju do domu odniesol.

Sama potom malú Betku za ruku ucho-  
pila a išli dnu všetci traja.

Pod bránou povstal medzi tým veľký  
dupot a kriklavé detské hlasy ozývaly sa.

„Došlo, prišlo malé nemecké dievča!“

Bolo to pokolenie Rozložného, podľa  
počtu štvoro: traja synkovia a jedna dcérka.  
čo prichádzim v úsrety letelo. Piaté, to naj-

menšie, týmto zamazaným, ba i nečistému zovňajšku tatkovmu docela podobné, upísané dievčatko taká tlstá pani viedla za nimi, pod ktorej kročajmi celá zem sa triasla, i na nej sa triaslo všetko, od čepca počnúc až po jej vážny driek. Táto pani bola mama, ktorá na počutie hrkotu voza a kriku detí so svojim miláčkom, s mazlíčkom to celej rodiny, s úplne rozmaznenou Marienkou vyšla pod bránu.

V tom okamžení poberal sa do domu pán Rozložný s cudzou paňou a s prišlým dievčaťom, jako i s jej batožinou. Sretili sa v bráne a pani Rozložná vlúdne síce, ale preca dosť hrdým výrazom pozdravila prišlých.

„Pekne vítam u nás!“ riekla.

Dospelejšie deti hovorom a poklonami sa pozdravovali, menšie dívaly sa len nemo na seba, malá Betka bojzlive, domáce ale zvedavo a s podivením. Mlčanie toto medzi deťmi malá Mariška najskorej pretrhla, ktorá sotva že videla ocukrovaný koláč v ruke malého nemčafa, sta mladá jastrabica na kuriatko, tak sa naň rútila.

„Dáš to sem!“ vykrikovalo dieťa a vytrhlo Betke z ruky smačný koláč a začalo ho hltave jiesť.

Napadnuté malé dievča nápad tento tak ohromil, že sa ani brániť nevedelo, ani plakať nsmelo, ani k prítomným o pomoc sa utiekať neopovážilo: ale len stálo nepohnute, mlčky zmeravene, zrak na malého víťaza upierajúc, ktorý veľikou chuťou si koláčik ulovený ujedal.

Mama nemohla nechať bez slova tento nový skutok miláčka svojeho.

„Ale, ale Marienka!“ riekla hlavou krútiac síce, no nie bez úľubného pohľadu na miláčka svojho, „ty malá prostopašnica! Už to je svätá pravda, že je toto dieťa samý oheň, samý život.“

Z tejto pochvaly záležalo teda prisluhovanie spraviedlnosti materinej.

Po tomto malom intermezze boli príchozí do veľkej chyže vovedení, kam sa pravda i všetky dietky vrátili. Stará pani, majúca istotne i niečo tajnejšieho k sdeleniu, zazerala na ne hnevlive z pod širokého klobúka, ba keď z pohodlného usadenia sa detí uzavierat mohla, že sa tie veru sotva dobrovolne

odstránia: pošeptala domácej panej, že by neškodilo dietky pod nejakou záminkou odpratať, lebo by ona rada na krátko medzi šiestimi očami o niektorých vecach zmienku urobiť chcela i nestačí dlho tu meškať, ponevác je i vozka tak najatý, že sa okamžite vráti. —

Pani Rozložná takto oslovila deti svoje:

„Pozrite detičky, táto maličká bude od dnes vašou sestričkou. Tu zostane u nás, aby sa naučila maďarsky.“

„Áno, aby sa naučila po maďarsky,“ riekla prichádzia pani, ktorej sa táto myšlienka, jako sa zdalo, veľmi zalúbila, lebo sa i usmievala k tomu, „aby sa naučila po maďarsky.“

„Vy sa s ňou hrajte, shovárajte a tak ju pekne učte. Betkou ju zovú; rozumiete maličké moje, Betkou! Teraz ju vyvedte pekne a ukážte zahradu a kvety malej Betke.“

Vätsie deti pozrely jedno na druhé a veľmi nechutne a nevolne hotovaly sa k odchodu; maličká Marienka vyslovila sa ale do prsta.

„Ja nepôjdem!“ postavila sa maličká tak vzdorovite, že by človek už len za to bol mal vôľu ju z chyže von vystrčiť.

Matka to neurobila. Oh ona by to ani za celý zlatý svet nebola urobila! Ale na miesto toho popošla tam ku „šublodne,“ na jejž povrchu náradie maličkej patriaco bolo vyložené, šáločky, z níchž jednej druhej úško veru už chýbalo, kávové a mliečne myšičky, ač i nie úplne sebe rovné, ale v tom všetky sa srovnávajúce, že zo všetkých pozlátka už poriadne bola odpršala. Medzi týmito na hlavnom mieste bol postavený — pohár pokoja: veľiké jablko, alebo kto v ňom diňu videl, maličkú diňu predstavujúcu drevenú cukorničku, na čierno-zelenu zabarvenú, jejž povrch nie len že nazad nachýlený bol, ale i tak zkazený, že už deťmi porúchaný súc, ani viac napraviť sa nedal. Z tohoto veľikého jablka a či z malej dine vyňala matka kúsok cukru a týmto pohla svoju rozmazanú dcérušku, aby matku poslúchla a sklonná bola s druhými dietkami do zahrady vyjsť a kvietky poobzerať.

Do zahrady a kvietky poobzerať! Táto zahrada nič nebola iného, jako zo dvora od-

trhnutý a doskami opravený kúsok dvora; v ňom niekoľko úzkych, chamradím zarastlých chodníčkov; popri chodníčkoch skalotvrдых niekoľko hriadok, na ktorých tu i tu na celkom uvädých a soschnutých stebľach niekoľko uhoriek, bezpochyby na semä pozostalých na slnku sa opekalo; na inej hriadke na miesto hrachových podpierok bolo niekoľko trstených paličiek do zeme stýčeno, ktoré v drieku zväčša boli zlomené, na tretej bolo niekoľko kapustných hláv, jejíchž v suchotách hynúce stopky pri všetkom svojom namáhaní nemohly do riedkych listov tolko naliať sily, aby sa tiež určeniu svojmu primerane v peknú, vypuklú hlávku složily, v ktorej by si potom hniezdo bol rozložil niekto zúfalý pavúk, odtiaľ lašujúc, či sa nechytí do jeho prachom zapadnutého osídla nejaká malá muška.

Toto bola tá zahrada, do ktorej pani Rozložná deti poslala, aby sa bavily. Kvetnou zahradou bola ostatne tiež len natolko, na koľko sa dla opísaného zahradou zvykla menovať. Pri stene, asi na dva kroky v šírke a na tri kroky v dĺžke, bolo na kvety nechané miesto a podelené na srdco-hviezdnato-rožkovú podobu. Peknou mohla byť na jar, ale teraz veru všetku svoju ozdobu úplne už ztratila. Život hriadočky obrubujúcej klincovej pažití smutno klónil sa prachom zapadnutými lístkami svojími ku tvrdej zemi, sem tam dve tri prázdne lalije radili sa o tom, že niekedy preca už raz kvietly; na tretej hriadke suché stebľa fijalky zohýnal dovedna šuchoťiaci vetrík — a tak to šlo ďalej.

Toto boli tie kvetiny, ktoré domáce detičky prichodziemu hosťovi, došlej sestričke ukazovať mali. V týchto ony veru nijaké zvláštne potešenie najst nemohly, a keď sme jich sami na svoje oči videli, nemôžeme jim zazliť, že kvety tie obzerat s nijakou zvláštnou chuťou sa nehnaly.

Dietky bavily sa konečne i tu; maličký hosť nie veľmi, no domáce áno. Ešte sa ani do zahrady neboly dostaly, už jedon z chlapcov vynášiel, že meno Betti môže sa prevrátiť na beci, boci, jako sa telce volat zvykly. Ani nepovolal malé dievčatko viac ináč, jako:

„Na, boci, na!“

Cudzie dievčatko rozumelo len veľmi málo po maďarsky, a ani si nebolo v stave predstaviť, na čom sa tie tak chutno smialy, ešte i to najmenšie. Tieto ale sa smialy i na tom, i na inom všetkom, čo ona chybne vyslovovala. Hneď za ňou to hovorily práve tak chybne a potom sa zase všetky z nej vysmievaly.

Ale na tom sa snad ešte najchutnejšie smialy, keď najstarší Miško najdúc jedon uschlý kvietok a odtrhnúc ho oproti malému cudziemu dievčatku šiel a mrmlajúc strašil ho:

„Juj, boci, zjie fa, zjie fa!“

Zostrašené dievča bálo sa, odtahovalo sa od neho, ostatnie tým chutnejšie sa smialy!

Táto zábava, ktorá síce len dráždiacim, nie ale i dráždenej samej bola po vôli, na šťastie netrvala dlho, lebo rozmluva tamdnu v chyži držaná dosť skoro sa skončila, jako to prichodzia pani po predku bola oznámila. Predmetom tejto rozmluvy — povedzme ju i my niekoľko slovmi, v krátkosti — bolo ustanovenie tých podmienok, pod ktorými Rozložného rodina k zaopatreniu so všetkým malej Betty naklonená byť chcela. Ohľadom predmetu tohoto už vopred mohly byť stránky náležite usrozumené, lebo prichodzia pani behom prítomného rozhovoru často užívala tieto slová:

„Jako som to už v liste svojom spomenula bola.“

Bezpochyby sa už prvej prosriedkom dopisovania dorozumeli.

Pán Rozložný len jednu jedinú námietku urobil na konci rozmluvy:

„A keby maličká zomrela?“

Všetko zdalo sa tak, jakoby na tomto slove zvláštny dôraz bol býval, aspoň prichodzia pani ostrým zrakom premerala námietku robiaceho, potom ale sucho odvetila:

„Vtedy, prirodzene, opatera prestane.“

„A nebude žiadna vynáhrada?“ pýtal sa pán Rozložný opäť dôrazne.

„Žiadna!“ znela zase suchá odpoveď.

„Len preto pýtal som sa,“ zakončil lahostajne reč pán Rozložný; ale to nevyriekol, prečo.

Stará pani chystala sa na zpiatočnú cestu. Neprijala nič a domová pani by ju preca tak rada bola trochu kávičkou počastovala.

Pocestná poďakovala, ale neprijala. To odvetila: že má veľmi náhlo. A skutočne priam sa pobrala. — Prv ale, lež by opäť do koča sadla bola, zavolali dnu deti a s nimi i malú Betku. Nebozkala ju na rozlučné, len tolko jej riekla po nemecky: Betka, pozri, od teraz ti táto bude matkou na miesto mňa, tento apkom a tito bratmi a sestrami. Buď dobrá, poslušná, poriadna. Bôh s tebou!“

Toto už z voza volala, zelený fátel na tvár si zatahujúc. Odišla. Malé dievča nevelmi pozeralo, a plakať? neplakalo za ňou. Keby i len polovic tak starou bola bývala, i vtedy by sa bolo dalo zavierať: že jej nebola matkou.

Keď sa starý koč odredikal, dietky si vyšly do zahrady; pán Rozložný vysadol si pred dom na lavičku a napchal si tam i fajčil vari už siedmu až do deviatej fajčky. Pani Rozložná, jako dobrá hospodárka, išla zase do chyže, kde prvou jej prácou bolo, že maličkú batožinu príchodzieho dievčatka poprezerala, kus po kuse popretriasala a potom do jednej, nakoľko sa z povrchného nakuknutia polootvorenými dvierkami súdiť dalo, dosť neporiadneho vniutrajšku almarie poukladala.

Pomali sa zotmeló, stieny vždy viacej rástly, dietky zavolaly sa dnu na večeru; i malá Betka dostala na hlinený tanier trochu kyslého mlieka bez smotany, lebo tá sa medzi domáce deti rozdelila. Po večeri poslali jej na maličkú perinke na prípecku, tak že o nedlho, keď si všetci uľahli, ľúby sen jich všetkých ukolísal.

Malá Betka sotva znala to pôverčivé príslovie, že by človek v tom dome, v ktorom po prvýraz spí, ešte pred usnutím počítal hrady na povale, dal pozor po tom, čo sa mu prisnive; lebo sa mu to splní, čo sa mu v tom dome prisnilo. Útle jej údy cesta a trasenie na voze o veľa väčší zmorilo, ležby sen dlho bol mohol vystáť a potom bola i o veľa menšia, ležby v takýchto poverkách bola sbehlou bývala. Zaspala skoro, jako to zdravé deti zvykly. Či sa jej snívalo niečo lebo nie, o to sa nik nestaral, ani ona sama to nespomenula. Isté je len to, že sa na také videnie prebudila, na ktoré istotne pri-

pravenou nebola. Nechali ju spať, dokiaľ chcela, a to snaď i naschvál. Aspoň, keď sa prebudila, už vtedy byly všetky dietky oblečené, ba už i raňajkovaly. Boly áno už poobliekané, a čo viac, — s ňou temer rovného veku maličká Marienka, mazlíček a zretelnica oka celej rodiny, ktorá i zrastu rovného s ňou bola — táto malá Marienka bola neobyčajne vystrojená — v Betkiných sviatočných šatách.

„To sú moje šaty! Daj sem moje šaty!“

Napadnuté dieťa zlaklo sa, zkríčalo a s plačom volalo v chyži neprítomnú matku svoju.

„Maminka, Betka ma bije!“

Matka počula výkrik svojho mazlíčka, vbehla do chyže — a hľa videla celý výjav! Videla, že jej miláčok, ktorého sa nikdy nikto ani len maličkým prstom dotknúť nesmel, že jej miláčok tam sa trasie na prosred chyže a cudzie dievča oboma rukama chce mu nasilu zdriapať všetky šaty z tela. Ani matke nebolo treba viac nad toto!

„Fagan!“ ohriakla cudzie dieťa, „ty sa opovážiš ublížiť môjmu dieťaťu?“ I celou silou tak postrčila bezbranné dieťa na posteľ, že celou dĺžkou svojou na nej sa prestrelo. „Nezdarené, zlostné, naničhodné dieťa, ty!“ pokračovala pani Rozložná v hrozbách, pravicou cudziemu dieťaťu vyhrážajúc, ľavicou svoje k sebe túliac; „hneď ňa naučím, na čiu dcéru opovážuješ sa ruku vstahovať! Žiadne šaty nebudú od dnes tvojimi! Všetky dobrá Marienka, moje drabé dieťa, bude nosiť. Ty budeš chodiť v deravých, starých, uvláčených, jako Popelka!“

Oj, jaký vífazoslavný zrak hodila na ohroženú tá devočka, čo sa k matke túliac tejto objímajúce rameno cítila, jej káravé slová počula. A v jaký horký plač vypukla druhá, ktorej sa v tomto smutnom položení na tom celom šírom svete nik, zhola nik v jej nevinnosti nezaujal. Smutno ovesila hlávku a žialila žalostne, a len tu i tu, keď jej nariekanie dovolilo, tieto slová opätovala:

„Dajte mi zpät moje šaty, moje pekné sviatočné šaty!“

Ale veru nedali jej jich nikdy viac obliecť, a skutočne tak sa stalo, jako to pani Roz-

ložná vyveštila: chodila v zaplátaných, v deravých, od hlavy do päty čo najbiednejších, roztrhaných šatách, chodila v tom, čo druhé deti odhodily, chodila tak zanedbano, jako opravdová — popelka. Toto meno ostalo jej na veky!

Z tých niekoľko vyjavov, ktoré sme zo dňa príchodu Popelky do domu tohoto a od tých dní poznačili, takrečeno iste následkovať možno, že lós ubohého dieťaťa v tomto dome nemohol byť nejaký radostný. Keď

dietky domáčne nejaký kúsok vyviedly (a to sa veru dosť často stávalo), to voždy na Popelku zložily a za to ona bola pokutovaná. Lahko jim bolo to urobiť, veď ju nezastal, nebránil žiadon. Pozdejšie, keď okolo domu i nejakú prácu konať mohla, dali jej robiť často i tak ťažké práce, že to bol v skutku div Boží, že to slabé dieťa pod nimi nekleslo. I toto mohli urobiť, bo veď ani teraz neprišiel nik, ktoby jich za túto neludskosť na otázku bol potiahol.

(Pokračovanie nasleduje.)

## Peko Pavlovič.

(Vyobrazenie na strane 237.)

V septembri minulého roku víťazne bojovali junácki Hercegovinci pod svojimi bohatierskymi vojvodcami, jakými sú Luka Petkovič, Bogdan Zimonič, Miča Ljubibratič. No s tým väčším zápalom ostrili svoje strašné handžare k novým víťazstvám, keď po zaujatí Turkami monastíru Dužského prišiel ku povstalcovi Černohorec, „strašný delia“ — Peko Pavlovič. Čas pomsty nastal. Sverepí Turci sa triasli.

Peko Pavlovič je vysoký, silný muž; môže byť štyridsať rokov starý. Pestrý černo-horský kroj dosahuje uňho väčšej povábnosti lesklými, sriebornými „tokami,“ ktoré sa mu na prsach jako oružie svieta. Tvár jeho je ozdobená mohutnými čiernymi bajúzami. Pod zpurným, zamračeným čelom rozosielaajú na všetky strany hromové blesky iskriace, prenikavé oči. Na celej postave nebaďat útlosti, mäkkosti, lež len odvahu mužskú, silu obrovu.

Peko Pavlovič je žulová skala, ktorú len najväčšia búrka zatrase. V slovách je stručný, no každé slovo má váhu posekana Kráľoviča Marka. On je opravdivým „deliom“ — postachom fanatických Turkov. Pavlovič bojuje černo-horským spôsobom, viac handžarom lež puškou. Keď napadne bisurmana, káže vystreliť raz z pušiek, i hromovitým hlasom zvolá: „Za handžare!“ A handžar neživí, neušetrí: hlavy turecké padajú pod nim, jako makovice. A s Turkami nemožno inak bojovať; oni sú ukrutní jak hyeny na púšťach Sahary, a požadujú ukrutnosť i od nepriateľa. Skutok pomsty začal Peko Pavlovič na Zubcoch, na Glavskej a pokračuje v ňom až po dnes.

Čo tieto riadky píšeme, je Peko Pavlovič hlavním vodcom povstalcov Hercegovinských a stojí so 4000 mužmi pri Bileku, i zamedzuje Muktar-bašovi zpiatočnú cestu z hraníc Čiernej Hory ku Trebinie.

## Bulharskí povstalci.

(Vyobrazenie na strane 249.)

Na stráňach a nivách Balkánu tečú potoky slovanskej krve. Statní orli balkánski napínajú všetky sily svoje, aby rozlámali krvavé putá štyristoročného vraha svojho. Najväčšou temer obeťou krvežijnivosti divokých hord bisurmanských bol a je tichý ná-

rod Bulharský. Slovanský tento národ počítuje okolo 6,000,000 duší, i zaujíma turecké vilajety: Dunajský, Drinopolský, Solunský a Bitolský, mimo toho časť Bessarabie; ba i v južnom Rusku, v Rumunsku, Srbsku a Rakúsku žijú Bulhari. Meno svoje prevzali

od svojich podmaniteľov, čudského kmena Bulharov, ktorí behom VII. storočia cez Dunaj do zeme pobalkánskej vtrhli a tam sa poslovančili. V VIII. a IX. boli ešte pohanmi, i napádali pod svojimi kňazmi (rozumej pohlavármi) Kormisošom, Toktom a Krumom ríšu Byzantinskú. R. 864 boli sv. Cyrillom a Methodom pod carom Borisom pokresťanení; pod jeho synom, carom Symeonom, dosiahli najvyššieho rozkvetu. Po smrti Jána Vladislava, posledného to cara z rodu Omortagov, podmanil ich r. 1018 grecký cisár Vasil, Bulharobijca menovaný. R. 1196 osvobodili sa pod vedením Petra a Jána Asiena, zakladateľov to novej dynastie Asienovcov, od nadvlády greckej, i dlho bojovali proti latinskému cisárstvu s takým prospechom, že za cara Asiena II. dosiahli veľkú moc, no zklešli hlboko pod jeho nástupcami. Pod silnou vládou cara Teterēja I., zakladateľa dynastie teterejskej, zotavili sa trochu, no ztratili pod jeho nasledovníkom Teterejom II. veľkú časť zeme v boji s Andronikom Mladším. Za cara vyvolený bol Michail, despota Bďynský z rodu Sišmanovcov. Bojovný Michail vyhnal Grekov zo zeme i chystal sa k dobývaniu Carihradu, zapletený avšak do vojny so srbským carom Štefanom Urošom III., zahynul v bitke pri Velbudži; bulharskí bojari poddali sa Srbom, ale Štefan posadil na carský prestol Sišmana II. Za jeho časov a srbského cara Dušana zdalo sa, že Slovania na Balkáne sami panovať budú. Ale Štefan Dušan nenaďale zomrel a Srbom a Bulharom zjavili sa noví, Grekami privolaní, nepriatelia — Turci. V Bulharsku nastaly po smrti Sišmana II. domáce rozopry medzi bratmi Jánom Sraciomirom a Jánom Sišmanom III. Turci zaujali medzitým Drinopol a Plovdivo. Sišman do-

nútený bol po nešťastnom boji k poplatku; to isté stalo sa i s pobožným carom srbským Lazarom. R. 1387 podarilo sa Bulharom a Srbom v bitke nad Toplicou Turkov na hlavu poraziť, no r. 1389 zapadly oboj nádeje v nešťastnej bitke na Kosovom Poli. R. 1393 vydobyli Turci hlavnie mesto bulharské, Trnovo, kde i car Sišman padol. Od toho času nebolo možno myslieť na odpor, čo deň vzrastala moc turecká na poloostrove Balkánskom, a keď r. 1453 i Carihrad padol, bola moc vtreľých Asiatov v Europe utvrdená. Povstali z času na čas hrdinovia i u Bulharov, ktorí ujdúc do hôr čo hajduci s Turkami vojnu viedli. Tak stenal národ bulharský skero štyristo rokov pod tarchou jarma tureckého.

Predošlého roku vypuklo povstanie v Hercegovine, i zatriaslo myslou a srdcom všetkých tureckých Slovanov. Keď tohto roku na jar i Bosna povstala a Srbsko s Čiernou Horou Turkom vojnu vypovedalo, počal i bulharský revolučný výbor pripravovať výbuch medzi Bulharmi. Ano prv, lež Srbsko vojnu vypovedalo, zbúrili sa Bulhari v okolí Tatar Pazardžiku, v Panadžurišti, Grabovom Trnove, Rakovci, Samokove, na Strumne a inde.

Obrázok náš predstavuje boj povstalcov bulharských s Turkami na skalnatých stráňach Balkánu.

Ubohí Bulhari marne vylievali krev svoju! Abdúl Kerim, Šefket a Fazly baša so svojimi hordami Nizamov (radové vojsko), Bašibozukov (zemská obrana) a krvolačných Čerkesov povraždili okolo 20.000 Bulharov. Počet zničených miest a dedín nemožno posiaľ udať. Krev starcov, panien a detí, ktorí padli čo obeť tureckého sverepého fanatismu, volá o pomstu k nebies Pánovi: a národ Bulharský bude voľný!

## Drobnosti.

*Kolko slov vysloví zkušej rečník za hodinu?* Angličan Gibbon dozvedel sa od pisárov v parlamente londýnskom, že chytro hovoriaci rečník za hodinu 7000—7500 slov môže vyslovíť. Priemerne pripadá teda na jednu minutu 120 slov.

*Najvyššia väža na svete.* Na pamiatku storočného trvania veľkej severoamerikánskej republiky má byť postavená vo Filadelfii väža, ktorej výška všetky posiaľ známe stavby prevyšit má. Táto tak zvaná centennialná väža bude celkom zo železa vybudovaná a 1000

anglických stóp vysoká. Najvyššia bola posiaľ váža chrámu v Kolíne nad Rýnom, 501 stóp vysoká.

*Velký zápas hráčov na šach* usporiadaný má byť po čas terajšej svetovej výstavy vo Filadelfii. Trvať má za celé tri mesiace a najväčšia výhra ustanovená je na 100.000 frankov.

*Čínska encyklopédia.* Veľké dielo, prevyšujúce ostatné diela moderných štátov, je čínsky „See-Thwen-Hoe,“ dielo literárne, ktoré bude po svojom zakončení obsahovať 160.000 sväzkov. Je to encyklopédia (naučný slovník), ktorej plán ustanovený bol v polovici XVIII. storočia od cisára Kien-Longa a jeho pre-

vedenie r. 1773 bolo svereno komissii učencov. V minulom storočí uverejnené bolo 78.716 sväzkov, z ktorých patrí 7353 theologii, 2121 jednájú o klassických dieloch Číny a o hudbe, 21.626 je obsahu historického a ostatných 604 pojednáva o filozofii a vede. Cisárovia, ktorí jeden za druhým v „nebeskej krajine“ panovali, mali vždy okolo seba množstvo učencov a literátov. Terajší cisár má knižnica 400.000 sväzkov silnú, a rozkázal, aby všetky za času nektorej dynastie písané knihy boli sobrané a v 200 sväzkach vydané. Knihy sú veľmi lacné, tak na pr. stojí historické dielo, obsahujúce 24 sväzkov, len 24 kr. našich peňazí.

## Literatúra a umenie.

**Slovenský obrázkový kalendár** pre katolíkov, evanjelikov a starovercov na obyčajný rok 1877. Vydal kníhtlačiarско-účastníarsky spolok v T. Sv. Martine. 8°, str. 80, cena 20 kr.

**Slovenský letopis** pre históriu, topografiu, archeológiu a ethnografiu. Redaktor a vydavateľ: Franko V. Sasínek. Ročník I. sošit 3.: Rákócioho zbura na Slovensku 1703—1710; Ruský pomník v Holiči; Zvolenská župa (dokončenie); Pokonanie Strá-

ňovských r. 1669; Slovenské listiny, vzťahujúce sa na Oravu; Denník Jezuitov na Starých Horách 1677—1762; Dejepisné zápisky; Knižoznam.

„**Nitra.**“ Dar dcerám a synům Slovenska, Moravy, Čech a Slezska obětovaný. Vydávana od Miloslava Jos. Lud. Hurbana. Ročník VI. Cena 2 zl. V Skalici, 1876. Tiskem Josefa Škarniela. Venovaná je „Nitra“ „Pamätke nezapomenutelného otce národu československého, Františka Palackého.

## Listáreň redakcie a administrácie.

Týmto číslom zakončujeme tretie štvrtročie VII. roč. „Orol.“ I prosíme o skoré odosielanie nám patriených pred- a doplatkov. Velactené obecnstvo presvedčiť sa mohlo, že zdarne pracujeme k zdokonaleniu krásomnej spisby slovenskej, ktorá ešte nedávno už už zaspávať sa zdala a že nešetrimo ani hmotných prosriedkov, by sa „Orol“ čo do úpravy inojazykovým tohto druhu časopisom úplne vyrovnal. Pri tom je ale predplatnia cena tak nízka a nevšímavosť mnohých odberateľov tak veľká, že sa obávame, či i pri dost obstojnóm počte odberateľov vo vydávaní hatení nebudeme. I myslíme, že sa každý priateľ života slovenského vynasnaží, by sa tomuto jedinému krásomnému slovenskému časopisu do každého príbytku šlachetných duší slovenských prístup poprial a náš „Orol“ dôstojne si lietal nad našimi Tatrami i budil k životu národnému i kultúrnemu duše ospalé, plesnivé. Na zdar! — P. A. S. v R. Časopis Vám posielame. — Pp. J. v S. a A. L. v Ž. Stane sa. — P. J. V. vo V. Na nás niet viny v tom ohlade. Keď

ste zmenili obydlie, mali ste nám to hneď udat. Listok Váš sme nedostali. — P. M. H. v T. Práčička sa upotrebi svojim časom. Pracujte samostatne. — y + z. Dopis Tvoj čakám z V. a kde nič tu nič. Výhovorku neprijímam! — P. F. Kut. v K. Dlhom mám čakať na Váš príspevok? — P. Laskomerský. „Veľká moja túžba, marné volanie!“ zvolat musím s nesmrteľným pevcom „Mája“ pri Vašej mlčanlivosti. „Orol“ obzerá sa po Egypte a Trenčansku — a Váš nikde niet. „Sto bohov, prabohov, či to vždy tak bude?“ Na zdar ďalším prácam! — P. H. B. v Prahe. Dieky za milý dopis Váš. Všetko stane sa dľa Vašej vôle. Odporúčajte „O.“ studentstvu česko-moravskému. Listovne viac. — P. C. G. v Č. Poslané prvotiny fúhly by sa nám, keby nemaly veľkú vadu. Forma dat esse rei! Nepridrživate sa prosodie ani staroklassickej ani modernej, prizvučnej. Či máte našu „Slovesnosť?“ Odporúčame Vám ju jako i prísnu autokritiku a usilovné čítanie vzorov slovanských: i bude z Vás pevec. Na zdar!

### Predpláca sa u redakcie a administracie v Detve (Zólyom megye):

Celoročne 4 zl., polročne 2 zl. r. č. Študujúca a remeselnícka mládež, i chudobní učetelia obdržia „Orol“, za 2 zl. r. č. Roč. II., III., IV., V. a VI. „Orol“ možno dostať po 2 zl. r. č. — „Orol“ vychádza vo 12 sošitoch, 3 $\frac{1}{2}$ —4 hárkov silných, dňa posledného každého mesiaca na veľkej štvorke.

Majiteľ a vydavateľ Andrej Truchlý-Sytniansky. — Kníhtlač. účast. spolok v T. Sv. Martine.